STOWARZYSZENIE HARCERSKIE

REGULAMINY SPRAWNOŚCI ZUCHOWYCH ORAZ PLAKIETKI HUFCA

Warszawa 2012

STOWARZYSZENIE HARCERSKIE

REGULAMINY SPRAWNOŚCI ZUCHOWYCH ORAZ PLAKIETKI HUFCA

Warszawa 2012

STOWARZYSZENIE HARCERSKIE

REGULAMINY SPRAWNOŚCI ZUCHOWYCH ORAZ PLAKIETKI HUFCA

Publikacja metodyczna do użytku wewnętrznego

Publikacja sfinansowana została ze środków Urzędu m.st. Warszawy:

Wydanie II poprawione

WARSZAWA 2012

OPRACOWANIE I REDAKCJA
WYDANIA II POPRAWIONEGO 2012

phm. Magdalena Tchórznicka
phm. Katarzyna Verbeek
pwd. Lena Gałązka
pwd. Mateusz Kaczmarek

SPRAWNOŚCI ZUCHOWE

ZASADY ZDOBYWANIA SPRAWNOŚCI ZUCHOWYCH

1. Zuchy zdobywają sprawności
   - uczestnicząc w zbiórkach stanowiących cykl podporządkowany jednemu tematowi;
   - w drodze samodzielnej aktywności na zbiórce i poza nią.

Sprawności mogą być zdobywane zespołowo lub indywidualnie.

2. Każda sprawność ma regulamin. Regulamin sprawności adresowany jest do zucha i zawiera zestaw wymagań, które musi on spełnić, aby zdobyć daną sprawność. Regulamin określa:
   - postawę;
   - wiedzę;
   - umiejętności;
   - zadania, które ma wykonać zuch (majsterki, prace pożyteczne, organizacje zabaw, ponadto w przypadku, gdy sprawność zdobywana jest zespołowo - zabawy tematyczne i obrzędy, w których zuch powinien uczestniczyć).
3. Występowanie w punkcie 4. regulaminu sprawności zapisu: 'Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach" oznacza, że wszystkie wymienione dalej wymagania obowiązują zucha tylko w przypadku, gdy sprawność zdobywana jest zespołowo. Brak tego zapisu oznacza, że sprawność może być zdobywana wyłącznie indywidualnie.

Sprawność, w której regulaminie w punkcie 4. istnieją wymagania poprzedzone zapisem: „Wraz z gromada" może być zdobywane wyłącznie zespołowo.

4. Regulamin sprawności uzupełnia:
   - wzór odznaki sprawności;
   - komentarz przeznaczony dla drużynowego;
   - bibliografia.
5. Przed przystąpieniem do zdobywania sprawności kadra gromady musi być do tego przygotowana merytorycznie, np. powinna sięgnąć do literatury lub też skonsultować się ze specjalistą.
6. W zdobywaniu sprawności zespołowo należy uwzględnić następujące etapy:
   - zajęć przybliżających zuchom temat sprawności (zajęć wprowadzających);
   - podjęcia w Kręgu Rady decyzji o tym, w co się bawimy, czyli o wyborze sprawności;
   - realizacji przez zuchy wymagań sprawności podczas wspólnej zabawy i pracy oraz wykonywania zadań międzyzbiórkowych;
   - oceny w Kręgu Rady;
   - obrzędowego nadania znaczka sprawności.
7. Zdobywanie sprawności indywidualnie polega na:
   - wybraniu przez zucha sprawności i zgłoszeniu drużynowemu chęci jej zdobywania;
   - realizowaniu wymagań sprawności;
   - ocenie w Kręgu Rady;
   - obrzędowym nadaniu znaczka sprawności.
8. Obowiązkiem drużynowego jest proponowanie zdobywania indywidualnie sprawności, które zgodne są z zainteresowaniami zuchów i programem pracy gromady (w szczególności z aktualnie zdobywaną zespołowo sprawnością).
9. Obowiązkiem drużynowego jest pomaganie zuchom w indywidualnym zdobywaniu sprawności.
10. O przyznaniu sprawności decyduje drużynowy. Zdobycie sprawności potwierdza on wpisem do legitymacji zucha, książki pracy i kroniki gromady.
11. Regulamin nowej sprawności zatwierdzany jest rozkazem naczelnika SH.
12. W przypadku zdobywania sprawności zespołowo, można zmienić proponowane zabawy tematyczne (typu: „kurs przewodników turystycznych" w sprawności „Przewodnik po...") na inne np. bardziej adekwatne do obrzędowości kolonii. Wcześniej należy jednak uzyskać od komendanta hufca zgodę na zmiany w regulaminie. Zuchom trzeba przedstawić ostateczną wersję regulaminu – nie wolno wprowadzać zmian w regulaminie w czasie zdobywania sprawności.

PODZIAŁ SPRAWNOŚCI NA GRUPY

Grupa sprawności „POLSKA - MOJA OJCZYZNA”

Sprawności związane z wychowaniem patriotycznym. Pomagają identyfikować się ze swoim krajem i miejscem zamieszkania. Kształtują postawę obywatelską. Dostarczają wiedzy o historii i geografii Polski, polskiej przyrodzie oraz narodowej kulturze i tradycji.
Są to m.in. Młody obywatel, Ambasador przyjaźni, Wars i Sawa, Słowianin, Bolkowy Woj, Giermek-Dworka, – Żak-Nawojka, Rycerz, Harcownik Króla Jana, Żołnierz, sprawności regionalne (np. Mazowszanin, Góral, Ślązak, Pomorzanin, Mazur, Kaszub, Wielkopolanin, Małopolanin).
W tej grupie można tworzyć sprawności związane z ciekawymi regionami naszego kraju (np. miejscem kolonii, wycieczki) i interesującymi czasami historycznymi, w zależności od potrzeb i możliwości zuchów (trzeba pamiętać, że zuchy mają problemy z umiejscowieniem zdarzeń na linii czasu – bardziej chłoną atmosferę sprawności, realia życia w dawnych czasach niż wiedzę historyczną).

Grupa sprawności „PRACUJMY RAZEM”

Sprawności związane z pracą ludzi i instytucji, z którymi zuchy mogą się spotkać w codziennym życiu, nauka, technika, gospodarka i ochrona środowiska naturalnego. Bardzo potrzebne do zdobywania wiedzy o współczesnym świecie i przydatnych w tym świecie umiejętności. Większość tych sprawności to sprawności zespołowe.
Są to m.in.: policjant, kolejarz, sprzedawca, listonosz, ogrodnik, drukarz, dziennikarz, chemik, strażak, budowniczy, górnik, marynarz, lotnik, kierowca, aktor, filmowiec.

Grupa sprawności „PODRÓŻE W CZASIE I PRZESTRZENI”

Sprawności polegające na przeżywaniu przygód, których zuchy raczej nie będą miały okazji przeżyć w rzeczywistym życiu. Pozwalają „namacalnie” poznać na zbiórkach odległe w czasie i przestrzeni miejsca. Pomagają poznawać prawdziwy świat i prawdę o ludziach, wzbogacają wiedzę zuchów o geografii i historii, różnych kulturach, wszechświecie itp.
Są to m.in.: podróżnik, Staś i Nel, olimpijczyk, archeolog, kosmonauta, Indianin, Janosik, polarnik, Eskimos, Robinson, Ateńczyk.

Grupa sprawności „ŚWIAT FANTAZJI”

Sprawności baśniowe i magiczne, oparte na książkach i filmach, legendach. Występują w nich elementy nierzeczywiste. Służą budowaniu wspólnoty i przyjacielskiej atmosfery w gromadzie, rozwiązywaniu doraźnych problemów wychowawczych, rozwijaniu wyobraźni, pomysłowości i własnej inicjatywy zuchów. Mogą zostać wykorzystane do zachęcenia do czytania książek. Są atrakcyjne właściwie tylko dla młodszych zuchów, bardzo przydatne w gromadach nie przyzwyczajonych jeszcze do wspólnej pracy. Nie wolno ich nadużywać!
Są to m.in.: Przyjaciel Bajek, Muminków, Gumisiów, skrzat, czarodziej, Kubuś Puchatek, Pan Kleks, Robin Hood, Plastus, sprawności obrzędowe gromady.

Grupa sprawności „ZUCH HOBBISTA”

Sprawności związane z różnymi zainteresowaniami zuchów. Większość tych sprawności nadaje się

raczej do zdobywania indywidualnie. Są to min.: Astronom, Bajarz, Kronikarz, Łazik, Pływak, Śpiewak

Grupa sprawności „DLA SIEBIE I DLA INNYCH”

Sprawności rozwijające samodzielność zuchów oraz wdrążające do służby na rzecz innych. Są to min.: pomocnik Św. Mikołaja, Niewidzialna ręka.

GRUPA SPRAWNOŚCI: „PRACUJMY RAZEM”

AKTOR

1. Nie wstydzę się występować na scenie. Umiem współpracować z innymi przy tworzeniu przedstawienia, odpowiedzialnie wywiązuję się z powierzonych mi zadań.
2. Wiem, czym zajmuje się aktor. Wiem, co robi reżyser, scenograf, inspicjent, sufler, charakteryzator.

Znam różne rodzaje przedstawień teatralnych (lalkowe, aktorskie, pantomimiczne, operowe).

Znam nazwę jednego warszawskiego teatru.

Znam nazwisko jednego polskiego aktora, widziałem go w filmie lub teatrze, wiem, w jakiej roli występował. Pokazałem gromadzie jego zdjęcie.

3. Umiem mówić głośno i wyraźnie.

Umiem przedstawić różne nastroje (smutek, radość). Umiem odegrać różne role np. człowieka, zwierzęcia, drzewa.

Umiem ucharakteryzować się i ubrać odpowiednio do odgrywanej roli, dobrać właściwy rekwizyt.

4. Wraz z gromadą:

Byłem na przedstawieniu w teatrze.

Uczestniczyłem w zajęciach Zuchowej Szkoły Teatralnej, podczas których ćwiczyłem dykcję, mimikę, poruszanie się po scenie.

Przygotowałem widowisko teatralne. Brałem udział w urządzaniu naszego teatru np. robiłem dekoracje, afisze, nagrałem muzykę.

BUDOWNICZY

1. W pracy jestem solidny i dokładny.

2. Wiem, jakie są etapy budowy domu.

Znam różne materiały budowlane.

Wiem, jacy fachowcy zatrudnieni są przy budowie domu.

Wiem, jak zorganizowana jest praca na budowie i co robią: kierownik budowy, majster, inspektor nadzoru.

Znam, co najmniej 2 historyczne style architektury.

3. Umiem posługiwać się linijką, ekierką, cyrklem, poziomicą i pionem.

Umiem zmierzyć i podać wymiary budynku lub pomieszczenia.

Umiem narysować plan swojego mieszkania.

4. Byłem na budowie. Obserwowałem pracę zatrudnionych tam ludzi, rozmawiałem z nimi.

Podziwiałem zabytkowe i nowoczesne budowle w mojej miejscowości.

Zaprojektowałem wygląd domu lub urządzenie jakiegoś pomieszczenia.

Zbudowałem makietę domu, osiedla lub dzielnicy.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem w pracowni architektonicznej.

Bawiłem się w prace na budowie.

Brałem udział w konkursie na projekt architektoniczny.

CHEMIK

1. Jestem dokładny i wytrwały. Lubię przeprowadzać doświadczenia. Nie zrażam się niepowodzeniami.
2. Wiem, co to jest chemia. Wiem, jak ważne są jej osiągnięcia.

Wiem, kto w dawnych wiekach zajmował się chemią. Znam legendy i opowieści o alchemikach.

Znam nazwisko najsłynniejszej polskiej chemiczki. Wiem, na czym polegają jej zasługi dla światowej nauki.

Wiem, co to jest pierwiastek. Umiem wymienić kilka pierwiastków, wiem gdzie one występują.

Znam środki chemiczne używane w gospodarstwie domowym.

3. Potrafię przeprowadzać eksperymenty zgodnie z zasadami bezpieczeństwa.

Potrafię odmierzyć krople kroplomierzem. Umiem zmierzyć objętość cieczy.

Umiem zrobić atrament sympatyczny.

4. Razem z kimś z dorosłych zrobiłem przegląd substancji chemicznych, które znajdują się w moim domu. Sprawdziłem, czy wszystkie są prawidłowo oznakowane i znajdują się w miejscach niedostępnych dla małych dzieci.

Wraz z gromadą:

Bawiłem się w alchemików.

Przeprowadzałem badania chemiczne. Opisy przeprowadzanych przez nas doświadczeń można znaleźć w księdze chemicznej lub kronice gromady.

DROGOWIEC

1. Jestem dokładny. Solidnie wykonuję swoją pracę.

2. Wiem, na czym polega praca drogowców. Wiem, co to jest transport.

Wiem, czym się różni ulica, droga i autostrada.

Potrafię wskazać na drodze jezdnię, pobocze, oś drogi, pasy ruchu, krawężnik, rów drogowy.

Znam kilka znaków drogowych dotyczących sytuacji na drogach (np. roboty na drodze, spadek jezdni, skrzyżowanie, zakręt, przejście dla pieszych).

Wiem, jakie są etapy budowy drogi.

Wiem, kto w moim mieście odpowiada za stan dróg.3. Umiem odróżnić drogę asfaltową, żwirową, szutrową, betonową.

Umiem wyznaczyć linię prostą w terenie.

Umiem zmierzyć odległość w terenie.4. Oglądałem budowę lub naprawę drogi.

Podziwiałem najciekawsze konstrukcje drogowe w moim mieście, np. mosty, tunele, wiadukty, skrzyżowania wielopoziomowe.

Narysowałem plan drogi z mojego domu na zbiórkę.

Wraz z gromadą:

Zrobiliśmy zwiad o stanie dróg w okolicy naszej szkoły.

Bawiliśmy się w budowę dróg.

Sprawność nie powinna być zdobywana w tym samym roku, co sprawność budowniczego/architekta.
Zuchy mogą budować drogi w skali mikro. Należy pamiętać, żeby drogi były budowane w sposób jak najbardziej „prawdziwy" – z podkładem, nawierzchnią, poboczem, rowami, znakami drogowymi, odległościowymi, drogowskazami, stacjami benzynowymi, parkingami, ekranami chroniącymi przed hałasem, tunelami, wiaduktami itp.
Ciekawy pomysł zabawy to projektowanie wzorów mozaiki z kostki brukowej.

DRUKARZ

1. Jestem dokładny i staranny. Szanuję książki.

2. Znam nazwisko wynalazcy czcionki drukarskiej.

Wiem, jak powstawały książki przed wynalezieniem druku. Widziałem rękopis ozdobiony inicjałami.

Wiem, z czego robi się papier.

Znam drogę książki od autora do czytelnika.

Znam kilka terminów używanych przez drukarzy (np. kolumna, składanie i łamanie tekstu).

3. Umiem ładnie i bezbłędnie przepisać ręcznie krótki tekst.

Potrafię podkleić zniszczoną książkę i obłożyć ją.

Potrafię posługiwać się kserokopiarką lub komputerowym edytorem tekstów i drukarką.

4. Zrobiłem stempel.

Wraz z gromadą:

Byłem w drukarni lub zakładzie poligraficznym. Poznałem ludzi, którzy tam pracują, i obsługiwane przez nich urządzenia.

Byłem w studiu komputerowym.

Wydawałem gazetkę, afisze, ulotki lub wizytówki.

Bawiłem się w targi, na których przeprowadzaliśmy promocje książek.

DZIENNIKARZ

1. Jestem spostrzegawczy. Interesuję się ciekawymi wydarzeniami w Polsce i na świecie.
2. Wiem, na czym polega praca dziennikarza.

Znam tytuły czasopism dla dzieci. Umiem powiedzieć, co ciekawego można w nich znaleźć.

Znam tytuły co najmniej 2 gazet i 2 programów informacyjnych.

Wiem, co to jest reportaż, felieton, serwis informacyjny.

3. Umiem opowiedzieć i opisać ciekawe zdarzenie.

Umiem przesłać wiadomość faksem lub pocztą elektroniczną.

4. Przeprowadziłem wywiad. Zanim przedstawiłem go innym, zadbałem o jego autoryzację.

Napisałem artykuł do gazetki szkolnej lub list do redakcji czasopisma, które czytam.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem w rozgłośni radiowej, studiu telewizyjnym lub redakcji gazety. W czasie tej wizyty obserwowaliśmy pracę dziennikarzy i rozmawialiśmy z nimi.

Pracowałem w założonej przez gromadę zuchowej agencji informacyjnej. Przygotowałem wydanie gazetki.

Przygotowałem audycję radiową lub telewizyjną.

FILMOWIEC

1. Jestem punktualny i zdyscyplinowany. Zawsze wykonuję polecenia reżysera. Zgodnie pracuję w zespole. Potrafię zachować ciszę na planie.

2. Wiem, gdzie i w jaki sposób powstaje film.

Potrafię wymienić kilka gatunków filmowych.

Wiem, co to jest atelier i plener.

Wiem, czym zajmuje się producent, reżyser, operator, scenograf, charakteryzator, kaskader, statysta.

Wiem, co to jest scenariusz.

Znam nazwiska kilku aktorów filmowych, w tym co najmniej jednego polskiego.

Znam nazwisko co najmniej jednego reżysera filmowego, wiem jaki film nakręcił.

3. Umiem zachowywać się prawidłowo przed kamerą (nie stać tyłem, nie patrzeć w obiektyw, nie wybiegać z kadru).

Umiem prawidłowo mówić do kamery.

Umiem powtórzyć przed kamerą dokładnie wszystkie czynności, które pokazał mi reżyser.

Umiem nagrać i odtworzyć dźwięk z magnetofonu.

4. Nakręciłem kilka ujęć kamerą wideo lub cyfrową.

Wykonałem element scenografii lub rekwizyt filmowy.

Zrobiłem film rysunkowy.

Wraz z gromadą:

Bawiliśmy się w szkołę i wytwórnię filmową.

Nakręciliśmy film.

Zorganizowaliśmy konkurs wiedzy o filmie.

Wspaniała sprawność na kolonię i zimowisko. Może być zdobywana wyłącznie w sposób zespołowy. Zuchowi, który interesuje się filmem można zaproponować do zdobywania jako indywidualną sprawność kinomana.
Film rysunkowy można zrobić kilkoma sposobami:

- Rysowanie na rogach równo przyciętych i złożonych w książeczkę karteczek kolejnych „klatek" filmu. Chwycenie za róg palcami i wypuszczanie kolejnych kartek daje złudzenie ruchu.
- Wydrapywanie na kolejnych klatkach starej, klasycznej taśmy 8 mm, kolejnych rysuneczków, a następnie sklejenie zuchowych filmików i puszczenie w zwykłym rzutniku filmowym.
- Filmowanie zwykłą kamerą wideo kolejnych obrazków przez bardzo krótki okres czasu.
- Wykorzystanie komputera, istnieją nawet specjalne programy do takiej dziecięcej zabawy.

FRYZJER

1. Jestem czysty i staranny. Dbam swoją fryzurę.
2. Wiem, jak należy pielęgnować włosy i skórę głowy. Wiem, jakie są rodzaje włosów i jakie należy do nich dobierać kosmetyki.

Wiem, do czego służy grzebień, szczotka zwykła i okrągła.

Wiem, jak bezpiecznie korzystać z suszarki.

Wiem, do czego służy szampon, odżywka, pianka, żel i lakier.

Znam kilka rodzajów akcesoriów do włosów (np. spinki zwykłe, wsuwki, „motylki", spinki do koków, gumki zwykłe, gumki „frotki", twister, ozdoby do włosów). Wiem, jak się je używa.

Wiem, dlaczego nie można używać cudzego grzebienia i szczotki.

3. Umiem się sam uczesać.

Umiem rozczesać długie włosy.

Umiem ułożyć po dwie fryzury z włosów długich, średnich i krótkich.

Umiem zapleść warkocz, zrobić kucyki, wpiąć spinki.

Umiem zrobić równy przedziałek.

4. Sam umyłem włosy sobie i koledze/koleżance.

Ułożyłem fryzurę balową z użyciem dodatków (spray, brokat, spinki itp.).

Zrobiłem ozdobę do włosów.

Byłem u fryzjera i obserwowałem jego pracę.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w salon fryzjerski.

Urządziliśmy pokaz mody fryzjerskiej.

Sprawność atrakcyjna w zasadzie tylko dla dziewczynek.

GÓRNIK

1. Jestem pracowity i sumienny. Szanuję ludzką pracę.
   Zgodnie współdziałam z innymi.
2. Wiem, jakie minerały wydobywa się w kopalniach i do czego one służą.

Wiem, jak powstał węgiel i sól.

Znam co najmniej jedną legendę górniczą.

Wiem, co to jest szyb, podszybie, chodnik.

Znam różne specjalności górnicze.

3. Potrafię rozpoznać różne rodzaje i gatunki węgla np. węgiel kamienny, brunatny, torf, brykiety, brykiety, kotka, miał.

Potrafię wskazać na mapie miejsca w Polsce, gdzie są kopalnie różnych minerałów.

Potrafię rozróżniać po pióropuszach stopnie górnicze.

Umiem zaśpiewa górniczą piosenkę.

4. Zrobiłem czapkę górniczą.

Byłem w kopalni lub zwiedziłem wystawę poświęcona górnictwu.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w obchodach Święta Gwarków lub Barbórki.

Pracowałem w zuchowej kopalni.

KIEROWCA

1. Jestem ostrożny i opanowany. Przestrzegam przepisów ruchu drogowego. Chętnie pomagam innym.

2. Wiem, dzięki czemu samochód się porusza. Znam różne rodzaje paliw.

Wiem, do czego służy sprzęgło, skrzynia biegów, hamulec, gaz.

Znam historię powstania samochodu.

Znam nazwę jednego z rajdów samochodowych. Wiem, gdzie się on odbywa.

Znam co najmniej 10 znaków drogowych.

3. Umiem rozróżniać marki samochodów.

Umiem wykonać co najmniej dwie czynności potrzebne do obsługi samochodu np. umyć szybę w samochodzie, ustawić lusterko, wymienić świece.

Potrafię prawidłowo zapiąć pasy.

Potrafię prawidłowo przejść przez jezdnię.

4. Wyjaśniłem co najmniej dwa przepisy ruchu drogowego.

Brałem udział w urządzaniu wyścigu samochodów. Wyznaczałem trasę i ustawiałem znaki drogowe.

Przeprowadziłem wywiad z doświadczonym kierowcą. Dowiedziałem się, co jest dla niego najtrudniejsze w prowadzeniu pojazdu.

Choć raz korzystałem z komputerowej gry w prowadzenie pojazdu.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem na wycieczce w warsztacie samochodowym. Dowiedziałem się, jakie usługi wykonuje się w nim najczęściej.

Zbudowałem model samochodu.

Brałem udział w zuchowym kursie prawa jazdy. Zdałem egzamin końcowy.

Bawiłem się w wyścigi lub rajd samochodów.

KOLEJARZ

1. Jestem punktualny i obowiązkowy. Umiem pracować w zespole. Zawsze chętnie służę innym pomocą.
2. Wiem, co to jest PKP i jakie świadczy usługi.

Wiem, jaka stacja kolejowa jest najbliżej mojego domu. Wiem, jak do niej trafić i jakie pociągi z niej odchodzą.

Znam co najmniej 4 zawody związane z pracą na kolei. Wiem, jakie obowiązki ciążą na wykonujących je ludziach.

Znam różne rodzaje pociągów (podmiejski, osobowy, ekspres, Eurocity, Intercity).

Wiem, jak wyglądały ciuchcie w dawnych czasach.

3. Umiem odczytać na dworcowym rozkładzie jazdy godzinę odjazdu lub przyjazdu pociągu i dojść na właściwy peron.

Umiem kupić bilet i odczytać zapisane na nim informacje.

4. Zrobiłem czapkę kolejarską i jedną z rzeczy potrzebnych do zabawy w kolejarzy.

Wraz z gromadą:

Byłem na stacji kolejowej. Obserwowałem pracę kolejarzy, rozmawiałem z nimi o ich obowiązkach. Widziałem różne urządzenia kolejowe.

Robiłem modele stacji kolejowej i pociągów.

Bawiłem się w dworzec kolejowy i podróż pociągiem.

Byłem w Muzeum Kolejnictwa.

KREATOR MODY

1. Staram się być zawsze ubrany odpowiednio do okazji. Dbam o czystość swojego stroju. Rozumiem powiedzenie „Nie szata zdobi człowieka” i nie oceniam ludzi po sposobie, w jaki się ubierają.
2. Wiem, kto to jest kreator mody.

Znam nazwiska co najmniej dwóch projektantów mody. Wiem, co proponują w tym sezonie.

Wiem, jakie są kolejne etapy przygotowywania stroju.

3. Potrafię nawlec igłę, przyszyć guzik, fastrygować.

Potrafię rozróżnić jedwab, len, bawełnę, wełnę.

Potrafię odrysować wykrój.

4. Zaprezentowałem kilka kreacji na różne okazje, skompletowanych z tego, co mam w szafie.

Narysowałem projekty kilku kreacji na różne okazje. Wybrałem zdjęcia prezentujące modę. Określiłem, co mi się podoba w widocznych na nich strojach.

Jeśli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem w pracowni krawieckiej.

Organizowałem pokaz mody i brałem w nim udział.

KWIACIARZ

1. Jestem cierpliwy i spostrzegawczy.
2. Znam co najmniej pięć gatunków roślin doniczkowych.
   Wiem, w jakim miejscu powinny stać, jak je podlewać i pielęgnować.

Znam proste, domowe sposoby walki ze szkodnikami roślin doniczkowych.
Znam co najmniej pięć gatunków kwiatów ciętych.

Wiem, co może oznaczać umieszczenie danego gatunku w bukiecie.

Wiem, co to jest bukiet, wiązanka, ikebana.

3. Umiem przesadzić roślinę.

Umiem ułożyć bukiet lub wiązankę.

Umiem ułożyć kwiaty w wazonie.

4. Wyhodowałem roślinę z sadzonki lub nasionka.

Opiekowałem się roślinami w domu lub w szkole.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byliśmy na wystawie kwiatów lub odwiedziliśmy kwiaciarza, który pokazał nam sposoby układania kwiatów.

Układanie kwiatów jest zajęciem dosyć drogim. Przed zdobywaniem sprawności trzeba zapewnić sobie dostęp do taniego materiału, np. kwiaty z giełdy, kwiaty polne, kwiaty z działki, cięte gałązki, wstążki, druciki i oczywiście będzie to łatwiejsze w okresie wiosenno-letnim.
Kwiaciarza nie należy zdobywać w tym samym roku co ogrodnika.

LALKARZ

1. Nie wstydzę się występować.
2. Znam różne rodzaje lalek teatralnych (kukiełka, pacynka, marionetka). Wiem, z czego są zrobione i jak się nimi porusza.
3. Potrafię zrobić w ciągu kilku minut prostą lalkę, np. typu supełek, czy papierową lalkę na palec).

Umiem podkładać głos różnym postaciom teatrzyku lalkowego.

4. Zaprojektowałem lalki do konkretnego przedstawienia.

Wykonałem lalkę teatralną (np. kukiełkę lub pacynkę), która zagrała w przedstawieniu.

Wraz z kolegami (lub samodzielnie) przygotowałem przedstawienie lalkowe, które zostało wystawione przed zaproszoną publicznością.

Przygotowywałem scenę i dekorację. Wystąpiłem jako aktor-lalkarz.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem na przedstawieniu lalkowym w teatrze.

Odwiedziłem pracowni teatralnej, w której robione są lalki.

Brałem udział w ćwiczeniach emisji głosu.

LEKARZ

1. Dbam o swoje zdrowie. Przestrzegam higieny osobistej.
   Nie boję się wizyty u lekarza. Jestem zdyscyplinowanym pacjentem. Chętnie spieszę innym z pomocą.
2. Wiem, gdzie najbliżej mojego domu znajduje się ośrodek zdrowia, apteka i lecznica weterynaryjna.

Znam co najmniej 4 specjalizacje lekarskie.

Wiem, gdzie są umiejscowione ważniejsze organy wewnętrzne człowieka.

Wiem, jakie leki i środki opatrunkowe należy zabierać na wycieczki.

3. Umiem wezwać pogotowie.

Potrafię opatrzyć skaleczenie, zmierzyć temperaturę, wpuścić krople do oczu.

Potrafię zrobić zdrową surówkę.

4. Razem z kimś z dorosłych zrobiłem przegląd leków, które znajdują się w moim domu. Wyrzuciliśmy leki przeterminowane i niepotrzebne. Zrobiliśmy listę rzeczy, których brakuje w domowej apteczce.

Wraz z gromadą:

Odwiedziłem ośrodek zdrowia lub aptekę.

Odbyłem szkolenie sanitarne.

Bawiłem się w pogotowie ratunkowe lub inną placówkę służby zdrowia.

Skompletowałem apteczkę gromady.

LISTONOSZ

1. Jestem dokładny, uprzejmy i obowiązkowy. Potrafię dochować tajemnicy.

2. Wiem, kto to jest adresat, kto nadawca.

Wiem, jak dojść z mojego domu do najbliższego urzędu pocztowego. Wiem, jakie usługi są tam świadczone.

Znam różne rodzaje listów (zwykły, polecony, ekspres).

Znam co najmniej 1 sposób w jaki ludzie przekazywali sobie wiadomości na odległość w dawnych czasach.

Wiem, co to była Harcerska Poczta Polowa i kiedy działała.

3. Potrafię prawidłowo zaadresować list.

Umiem korzystać z telefonu. Wiem, jak odnaleźć potrzebny numer telefonu.

Umiem nadać list polecony, pieniądze, paczkę.

4. Zaprojektowałem znaczek lub kartę pocztową.

Zrobiłem czapkę listonosza i inny przedmiot potrzebny do zabawy w pocztowców.

Wraz z gromadą:

Byłem w urzędzie pocztowym. Poznałem różne stanowiska pracy i ich wyposażenie.

Bawiłem się w pocztę. Urządzałem urząd pocztowy.

LOTNIK

1. Jestem odważny i opanowany. Nie daję się ponieść emocjom. Dokładnie wykonuję polecenia przełożonych. Dbam o swoją sprawność fizyczną.

2. Wiem, dlaczego samoloty latają, mimo że są cięższe od powietrza.

Znam nazwisko pierwszych konstruktorów samolotu.

Znam kilka zawodów związanych z lotnictwem.

Wiem,, do jakich celów wykorzystywane są samoloty. Znam różne typy samolotów.

Znam nazwy kilku linii lotniczych.

Wiem, jak przebiega odprawa pasażerów przed odlotem. Znam przepisy obowiązujące pasażerów.

Na podstawie prognozy usłyszanej w telewizji lub radiu umiem powiedzieć, jakiej pogody można się spodziewać.

3. Potrafię odczytać temperaturę na termometrze.

Potrafię odróżnić szybowiec, samolot śmigłowy, odrzutowy, helikopter.

Po znakach rozpoznawczych potrafię rozróżnić samoloty różnych państw.

4. Byłem na lotnisku.

Zrobiłem latawiec i model samolotu.

W czasie zdobywania sprawności nosiłem podczas zbiórek własnoręcznie wykonana czapkę lotnika.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w zajęciach szkoły lotniczej.

Pracowałem na zuchowym lotnisku.

Bawiłem się w lot samolotem.

Słuchałem opowieści o czynach sławnych polskich lotników.

Wycieczka na lotnisko nie musi być koniecznie na Okęcie, równie dobre będą pokazy lotnicze, lotnisko sportowe itp.
Zabawa w lot samolotem może polegać na zabawie w pasażerów samolotu liniowego lub pilotowaniu.

MARYNARZ

1. Jestem odważny, wytrwały i zdyscyplinowany. Sumiennie wypełniam swoje obowiązki.

2. Wiem, czym się różnią od siebie: rzeka, jezioro, morze, ocean.

Znam 3 rodzaje okrętów.

Znam stopnie marynarskie. Wiem, co to jest etykieta na statku.

Wiem, czym się zajmuje marynarka wojenna.

3. Potrafię wskazać na mapach najważniejsze porty świata i Polski.

Umiem zawiązać i zastosować kilka węzłów (np. płaski, ratowniczy, cumowniczy).

Umiem wyznaczyć kierunki świata.

Umiem nadać sygnał SOS za pomocą gwizdka i chorągiewek flagowych.

4. Byłem uczniem szkoły morskiej. Zdałem egzamin z marynarskich umiejętności i sprawności fizycznej. Otrzymałem marynarski stopień.

Słuchałem opowieści wilka morskiego.

Zrobiłem sobie czapkę marynarza.

Zrobiłem urządzenie potrzebne na statku (np. peryskop, kompas).

Wraz z gromadą:

Byłem na pokładzie statku. Brałem udział w rejsie.

Uczestniczyłem w chrzcie morskim.

Przeżyłem morską przygodę (np. sztorm, spotkanie z piratami lub potworem morskim).

METEOROLOG

1. Jestem spostrzegawczy i systematyczny.

2. Wiem, czym zajmuje się meteorolog.

3. Wiem, co to jest atmosfera.

Znam pory roku. Wiem, kiedy się zaczynają.

Potrafię wymienić po kolei miesiące w roku. Wiem, jak zapamiętać ile każdy z nich ma dni.

Potrafię wymienić kilka zjawisk towarzyszących zmianom pogody.

Potrafię podać jeden przykład wpływu pogody na rośliny lub zwierzęta.

Wiem, jak powstają dwa zjawiska atmosferyczne, np. skąd się bierze wiatr, deszcz, grad, śnieg, mgła, błyskawica i piorun.

Wiem, co oznacza skrót IMGW.

4. Potrafię odczytać temperaturę na termometrze.

Na podstawie prognozy usłyszanej w telewizji lub radiu umiem powiedzieć, jakiej pogody można się spodziewać.

5. Co najmniej przez tydzień prowadziłem obserwacje, które zapisywałem w kalendarzu pogody.

Narysowałem mapę pogody używając znaków synoptycznych.

Zrobiłem przyrząd meteorologiczny (np. termometr, higrometr, barometr, wiatromierz, wiatrowskaz, deszczomierz).

Wraz z gromadą:

Byłem w stacji meteorologicznej.

Bawiliśmy się w stację meteorologiczną. Prowadziliśmy pomiary meteorologiczne, np. temperatury, ciśnienia atmosferycznego, wilgotności powietrza, prędkości wiatru, ilości opadów.

Bawiliśmy się w prezenterów pogody.

Podczas zabawy w meteorologów warto pokazać zuchom różne rodzaje chmur, nie należy jednak wymagać ich odróżniania.
Podczas zbiórek można wykorzystać ludowe przysłowia o pogodzie.

Bibliografia:
Paweł Elsztein „W atmosferze”
Adam Kiewicz „W drużynie zuchów cz. 5”

ODKRYWCA

1. Jestem odważny, nie zrażam się trudnościami i nie narzekam. Lubię poznawać historię swojego kraju i świata.
2. Znam nazwiska przynajmniej 3 osób, które dokonały ważnych odkryć geograficznych.

Wiem, kto i kiedy odbył pierwszą podróż morską dookoła świata.

Rozumiem znaczenie słowa 'nawigacja'.

Znam główne przyrządy nawigacji, którymi posługiwano się w nawigacji w XV wieku, a jakimi posługują się współcześni marynarze.

Wiem, co to jest wachta.

3. Potrafię na mapie świata pokazać kontynenty.

Potrafię wskazać podstawowe elementy statku.

Potrafię wymienić i pokazać na mapie przynajmniej jeden polski port.

Umiem zawiązać i zastosować min. 2 węzły.

Potrafię zaśpiewać min. 2 szanty.

4. Oglądałem fragment filmu o odkryciach geograficznych.

Wraz z gromadą:

Zgromadziłem niezbędny ekwipunek na kilkudniową wyprawę.

Uczestniczyłem w dalekiej wyprawie morskiej.

Uczestniczyłem w zaślubinach z morzem lub brałem udział w chrzcie morskim.

Zwiedziłem statek marynarski lub byłem w latarni morskiej.

Zwiedziłem muzeum morskie lub oceanograficzne.

Jest to sprawność dotycząca historii odkryć geograficznych. W związku z tym wymagania dotyczą zarówno wiedzy i umiejętności żeglarsko-marynarskich, jak i samych odkryć i osób, które ich dokonały. W sprawności tej należy w sposób przystępny pokazać zuchom miejsce odkryć geograficznych w historii świata oraz zwrócić uwagę na fakt, że ważne są z punktu widzenia cywilizacji ich dokonujących.

OGRODNIK

1. Jestem obowiązkowy i pracowity.
2. Znam co najmniej 10 roślin ogrodniczych. Rozróżniam gatunki drzew owocowych.

Wiem, jaki prace wykonuje się w ogródku wiosną, a jakie latem i jesienią. Wiem, co to jest płodozmian.

Znam kilka narzędzi i środków chemicznych stosowanych w ogrodnictwie. Wiem, dlaczego stosuje się nawozy.

Znam co najmniej jednego szkodnika i jedną chorobę roślin ogrodniczych. Wiem, jak z nimi walczyć.

3. Potrafię posadzić warzywo lub kwiat.

Potrafię siać nasiona.

Umiem wypielić grządkę.

4. Opiekowałem się grządką w ogródku lub kwiatami doniczkowymi.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem z wizytą w szklarni, sadzie lub gospodarstwie ogrodniczym.

Brałem udział w Zuchowych Targach Ogrodniczych.

POLICJANT

1. Jestem odważny, uprzejmy, nie pozwalam krzywdzić słabszych i młodszych. Chętnie służę innym radą i pomocą.
2. Wiem, kim był Sherlock Holmes i na czym polega praca detektywa. Wiem, na podstawie jakich śladów można zidentyfikować przestępcę. Wiem, gdzie w pobliżu mojego domu znajduje się posterunek policji, apteka, budka telefoniczna, placówka służby zdrowia.

Znam podstawowe zasady bezpieczeństwa dotyczące zachowania na ulicy, w domu, kontaktów z nieznajomymi.

Znam najważniejsze znaki drogowe.

3. Umiem wezwać straż pożarną, policję, pogotowie ratunkowe.

Umiem według planu dojść w określone miejsce.

Umiem złożyć meldunek na temat zaobserwowanego wydarzenia.

4. Wraz z gromadą:

Byłem w komisariacie lub brałem udział w spotkaniu z policjantem. Odbyłem szkolenie policyjne.

Urządzałem komisariat lub biuro detektywistyczne. Zrobiłem czapkę, lizak lub inne przedmioty potrzebne do zabawy.

Na każdej zbiórce ćwiczyłem swoją sprawność fizyczną.

Posługiwałem się szyfrem i nowoczesnymi środkami łączności (CB-Radiem, telefonem komórkowym).

PRZEDSIĘBIORCA

1. Jestem uczciwy i solidny. Nie próbuję się wzbogacić kosztem innych.

2. Wiem, czym zajmuje się przedsiębiorca.

Wiem, co trzeba zrobić żeby założyć firmę.

Wiem, co to jest produkt, usługa, handel.

Wiem, czym zajmują się różne działy w przedsiębiorstwie (np. dział produkcji, dział dystrybucji, dział promocji).

Wiem, co to są podatki i dlaczego trzeba je płacić.

3. Umiem obliczyć koszt i zysk.

Umiem ułożyć ciąg produkcyjny.

Umiem podzielić się pracą.

4. Namalowałem plakat reklamowy.

Wykonywałem pracę w firmie swojej gromady.

Wraz z gromadą:

Założyłem przedsiębiorstwo (firmę produkcyjną, handlową, usługową lub wielobranżową).

Zwiedzałem fabrykę lub inne przedsiębiorstwo. Rozmawialiśmy z pracownikami i osobą, która nim kieruje.

Sprawność do zdobywania wyłącznie w sposób zespołowy.
Sprawność przeznaczona wyłącznie dla starszych zuchów.
Punkt dotyczący „ciągu produkcyjnego" najlepiej realizować układając z zuchami kolejność prac w zuchowej fabryce produkującej majsterki. Można także początkowo wykonać kilka gier w układanie kolejności zdarzeń, np. w produkcji chleba (pole - zboże, młyn - mąka, piekarnia - chleb, sprzedawca – sklep), lnu (książeczka „Jak to ze lnem było"), samochodu.
Pod wymaganiem „wykonywałem pracę w firmie" rozumie się wkład zucha w rozwój zuchowego przedsiębiorstwa. Podczas układania cyklu pod konkretny pomysł na działalność można ten punkt skonkretyzować.

ROLNIK

1. Jestem pracowity, sumienny, gospodarny. Szanuję pracę rolników.
2. Wiem jakie prace wykonuje rolnik w różnych porach roku.

Znam cztery gatunki zbóż. Wiem, do czego się ich używa.

Znam nazwę jednej rośliny przemysłowej. Wiem do czego służy.

Znam trzy szkodniki roślin uprawnych. Wiem jakie szkody wyrządzają.

Znam kilka gatunków roślin gospodarskich.

3. Potrafię opisać co najmniej dwa narzędzia i dwie maszyny rolnicze oraz powiedzieć do czego służą.

Umiem rozróżnić po ziarenkach i kłosach trzy gatunki zbóż.

Umiem rozpoznać pięć gatunków chwastów.

Umiem zaśpiewać piosenkę ludową.

4. Byłem w gospodarstwie rolnym. Rozmawiałem z rolnikiem o jego pracy

Wraz z gromadą:

Pomagałem w pracach polowych lub w gospodarstwie.

Urządziliśmy święto rolnicze np. dożynki.

Jako zespołową najlepiej zdobywać sprawność na kolonii. Idealną okazja do zdobycia wszystkich niezbędnych informacji jest zwiad na wsi. Sprawność „Rolnika" może być zdobyta jako sprawność indywidualna przez zucha który ma rodzinę na wsi i jeździ do niej na wakacje.

Może się okazać, że zuchy nie znają takich pojęć jak żniwa, plony, snopy – warto wtedy je z nimi zapoznać. Pomoc w gospodarstwie musi być wcześniej ustalona z gospodarzem. Prace, jakie zuchy mogą wykonać to np. pielenie (ale nie w pełnym słońcu), sprzątanie na podwórku, chlewie, oborze, zrobienie ogrodzenia przy ogródku, usuwanie suchych gałęzi i kamieni z pola, przygotowanie jedzenia oraz karmienie zwierząt (bardzo dla zuchów atrakcyjne).

SPRZEDAWCA

1. Jestem uprzejmy i uczciwy.
2. Wiem, jak sprzedawano towary w dawnych czasach, gdy ludzie nie znali pieniędzy.

Wiem, na czym polega handel, co to jest sprzedaż hurtowa i detaliczna. Rozumiem znaczenie reklamy.

Wiem, gdzie i z czego robi się najczęściej używane produkty żywnościowe (np. cukier, mąkę, masło). Znam ich orientacyjne ceny.

Wiem, jakie sklepy znajdują się w pobliżu mojego domu.

3. Umiem urządzić wystawę sklepową lub ładnie ułożyć towar.

Umiem zaplanować zakupy i obliczyć ich koszt.

4. Samodzielnie zrobiłem zakupy, o które prosiła mnie mama, tata lub inna osoba w domu.

Zrobiłem rzecz, którą można by sprzedać.

Wraz z gromadą:

Byłem na wycieczce w sklepie, supermarkecie lub w hurtowni.

Obserwowałem pracę zatrudnionych tam osób. Rozmawiałem z nimi o ich obowiązkach. Widziałem, jak działają kasy i wagi.

Bawiłem się w sklep lub targ.

Przygotowywałem reklamy towarów.

STRAŻAK

1. Jestem odważny i zdyscyplinowany. Chętnie pomagam innym.
2. Znam przyczyny pożarów i wiem, jak im zapobiegać. Wiem, gdzie należy się obchodzić z ogniem szczególnie ostrożnie.

Wiem, jak posługiwać się zapałkami oraz gdzie i w jaki sposób można bezpiecznie palić ognisko.

Znam urządzenia przeciwpożarowe i sygnały alarmowe.

Wiem, jaka jest różnica między zawodową i ochotniczą strażą pożarną.

3. Potrafię zachować się w przypadku zauważenia pożaru. Umiem wezwać straż pożarną.

Potrafię pomagać przy wynoszeniu sprzętu z palącego się domu i podawać wodę w „łańcuchu".

Umiem chodzić po drabinie i skoczyć z wysokości 2-3 metrów na trzymany przez dorosłych koc.

4. Razem z kimś z dorosłych opracowałem plan działania na wypadek wybuchu pożaru w moim mieszkaniu. Zorientowałem się, czego można by użyć do gaszenia ognia.

Zrobiłem rzecz potrzebną w drużynie strażackiej (kask, toporek, pas strażacki, drabinę sznurową, bosak).

Wraz z gromadą:

Sprawdziłem zabezpieczenia przeciwpożarowe w szkole.

Byłem w jednostce straży pożarnej. Rozmawiałem ze strażakami o ich pracy.

Odbyłem szkolenie strażackie i brałem udział w ćwiczeniach.

Urządziłem remizę strażacką.

Na każdej zbiórce ćwiczyłem swoją sprawność fizyczną.

ZOOTECHNIK

1. Jestem zdyscyplinowany, pracowity, spokojny i troskliwy. Kocham zwierzęta.
2. Znam kilka gatunków zwierząt gospodarczych. Znam ich zwyczaje, wiem czym się je karmi i jak pielęgnuje. Wiem, co te zwierzęta dają człowiekowi.

Wiem co to jest stajnia, chlew, obora i kurnik.

Wiem czym zajmowali się pasterze.

Wiem czym zajmuje się weterynarz.

Wiem jakie zwierzęta mają prawa i czym się zajmuje Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami.

3. Umiem rozpoznać ślady pięciu zwierząt.

Umiem obserwować zwierzęta tak, aby ich nie spłoszyć.

Umiem rozpoznać czy zwierzę jest spokojne czy nie.

Umiem nakarmić zwierzę.

4. Byłem w stadninie lub gospodarstwie hodowlanym.

Oglądałem zwierzęta i pomagałem gospodarzom w ich pracy.

Wraz z gromadą:

Bawiłem się w pasterzy.

Brałem udział w dyskusji na temat praw zwierząt.

GRUPA SPRAWNOŚCI: „PODRÓŻE W CZASIE I PRZESTRZENI”

ARCHEOLOG

1. Jestem cierpliwy, dokładny, dociekliwy i spostrzegawczy.

2. Wiem, czym zajmuje się archeologia.

Znam co najmniej jedną starożytną cywilizację. Potrafię opowiedzieć o niej jakąś ciekawostkę. Wiem, co to jest mit.

Wiem, jakiego odkrycia dokonano w Biskupinie.

Wiem, co to znaczy „przed naszą erą” i jak liczy się lata „przed narodzeniem Chrystusa”.

Wiem, co trzeba zrobić w przypadku dokonania odkrycia archeologicznego.

3. Potrafię właściwie zachować się w muzeum.

Umiem odtworzyć całość z rozrzuconych kawałków.

Potrafię oczyścić wyroby metalowe i ceramiczne.

4. Zwiedzałem muzeum archeologiczne lub byłem na stanowisku archeologicznym.

Wykonałem kopię starożytnego wyrobu.

Rozmawiałem z archeologiem lub przeczytałem książkę albo artykuł na temat pracy archeologa.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w zabawie w wykopaliska archeologiczne.

Byłem współautorem makiety starożytnego obiektu lub wystawy znalezisk archeologicznych.

Brałem udział w inscenizacji starożytnego mitu.

ATEŃCZYK

1. Jestem ciekawy świata i dociekliwy. Potrafię być cierpliwy i wytrwały.
2. Znam imię co najmniej jednego obywatela starożytnej Grecji. Wiem, czym zasłynął. Znam co najmniej jeden mit grecki.

Wiem, o czym opowiada „Iliada" i „Odyseja". Wiem, kto jest uważany za autora tych utworów.

3. Potrafię wskazać na mapie Grecję i Ateny.

Potrafię napisać kilka liter greckiego alfabetu.

Umiem się wysławiać i jasno przedstawiać swoje racje.

Potrafię ubrać się w chiton.

Potrafię odnaleźć ślad starożytnej Grecji w dzisiejszym świecie.

4. Wraz z gromadą:

Oglądałem zbiory sztuki starożytnej Grecji w muzeum.

Uczestniczyłem w Dionizjach.

Brałem udział w przedstawieniu teatru greckiego.

Brałem udział w zgromadzeniu ludowym na Agorze.

Uczestniczyłem w spotkaniu z bogami greckimi na Olimpie.

BEDUIN

1. Jestem wytrwały. Potrafię współpracować z innymi.
2. Wiem, jaki obszar jest nazywany Bliskim Wschodem.

Wiem, skąd wzięły się cyfry arabskie i jak wyglądają.

Wiem, co to jest karawanseraj.

Znam kilka zwyczajów z Bliskiego Wschodu i wiem, skąd się wzięły.

3. Potrafię opowiedzieć o Bliskim Wschodzie.

Potrafię podążać w określonym kierunku, np. na północ.

Umiem poradzić sobie w trudnych warunkach pogodowych.

4. Zrobiłem potrawę z Bliskiego Wschodu.

Zrobiłem bukłak na wodę.

Zrobiłem element ubioru z Bliskiego Wschodu.

Uczestniczyłem w obserwacji nocnego nieba.

Namalowałem arabeskę.

Wraz z gromadą:

Urządziliśmy swój beduiński namiot, w którym spotykaliśmy się gromadą.

Uczestniczyłem w karawanie lub brałem udział w arabskim targu.

Sprawność zapoznająca zuchy z kulturą i historią jednego z arabskich plemion koczowniczych. Należy zwrócić uwagę zarówno na historię, jak i dzień dzisiejszy. Sprawność może być zdobywana zarówno na zbiórkach, jak i na kolonii.

CZŁOWIEK LASU

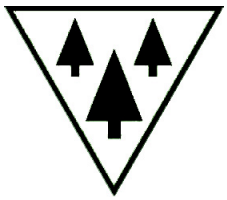

1. Jestem odważny, lubię odkrywać nowe rzeczy. Szanuję przyrodę. Dbam o kondycję fizyczną.
2. Wiem, jak zachować się w lesie.

Wiem, jak wygląda kleszcz i jak zareagować w sytuacji, kiedy kleszcz ukąsi człowieka.

Wiem, jak poradzić sobie w lesie podczas burzy, deszczu i upału.

3. Umiem wyznaczyć strony świata dowolnym sposobem.

Potrafię przygotować się na wycieczkę do lasu.

Potrafię rozpoznać 3 gatunki leśnych drzew i zwierząt w Polsce.

Potrafię skradać się i maskować.

Potrafię odnaleźć pożywienie w lesie.

4. Zrobiłem filtr do wody.

Obserwowałem zwierzęta w lesie.

Wraz z gromadą:

Spędziłem wieczór lub noc w lesie.

Utrzymywałem ogień przez kilka godzin.

Przygotowałem posiłek w lesie.

DAKOTA/LAKOTA/NAKOTA

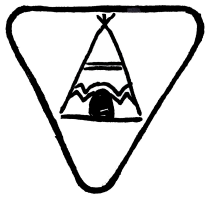

1. Jestem prawdomówny i sprawiedliwy. Znam swoje słabe strony i umiem z nimi walczyć. Potrafię żyć we wspólnocie i nie powoduję konfliktów.
2. Znam podstawowe pojęcia dotyczące następujących nazw i wiem, co one oznaczają: pióropusz, plemię, szczep, wódz, wioska, amulet, tipi, totem.

Wiem, kim są Siuksowie. Wiem, jak kiedyś żyli, mieszkali i pracowali. Znam nazwiska dwóch najważniejszych wodzów Siuksów.

Wiem, kim był indianin Manitou. Znam opowieść o stworzeniu człowieka przez Manitou.

Wiem, czemu indianie malowali twarze.

3. Umiem się skradać.

Umiem zaśpiewać jedna piosenkę indiańską.

Umiem strzelić z łuku.

Zrobiłem opaskę na pióropusz.

Wykonałem woreczek na leki.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w obrzędzie inicjacyjnym nadania indiańskiego imienia.

Brałem udział w zawodach posługiwania się bronią.

Brałem udział w budowaniu szałasów.

Brałem udział w ćwiczeniach z tropienia.

Pełniłem wartę przy szałasie.

Sprawność ta dotyczy plemienia Indian północnoamerykańskich - Siuksów. Dzielą się oni na trzy grupy, które używają różnych dialektów tego samego języka.
Sprawność ta jest autorska i była zdobywana na jednej z kolonii SH. Jest bardziej szczegółowa niż "Indianin", można ją zdobywać podczas kolonii jako jej alternatywa w przypadku kolonii o obrzędowości Indian Ameryki Północnej.

EGIPCJANIN

1. Jestem ciekawy świata i dociekliwy. Potrafię być cierpliwy i wytrwały.

2. Wiem, jak dawno powstało starożytne państwo egipskie.

Wiem, kim byli faraonowie. Znam imiona, co najmniej 2. Wiem, dlaczego są słynni.

Wiem, co to jest mastaba, piramida, mumia. Wiem, dlaczego Egipcjanie balsamowali zwłoki.

3. Potrafię odszukać na mapie Egipt i Nil.

Potrafię rysować i malować zgodnie z zasadami sztuki egipskiej.

Potrafię wypleść koszyk, ulepić naczynie lub zrobić naszyjnik.

Zrobiłem sobie strój egipski.

4. Odwzorowywałem pismo hieroglificzne.

Wraz z gromadą:

Oglądałem zbiory sztuki egipskiej w muzeum.

Wznosiłem piramidę.

Budowałem kanały irygacyjne.

Brałem udział w inscenizacji opowieści pochodzącej ze starożytnego Egiptu.

ESKIMOS

1. Jestem zahartowany, wytrwały i pracowity. Nie boję się zimy. Chętnie służę innym pomocą.
2. Wiem, co to jest Antarktyda i Arktyka. Potrafię wskazać na mapie świata Grenlandię

Wiem, gdzie i jak żyją Eskimosi (jak się ubierają i w czym mieszkają, jakie mają zwyczaje, czym się zajmują).

Wiem, jak Eskimosi sami siebie nazywają.

Znam opowieść o dzielnym Eskimosie.

Wiem, co to jest dzień polarny, noc polarny, zorza i lodowiec.

Wiem, jak zmieniło się życie Eskimosów i jak żyją oni w obecnych czasach.

3. Odróżniam różne rodzaje śniegu, wiem, który jest lepszy do jazdy na nartach i sankach, a który do lepienia.

Potrafię opisać wygląd i zwyczaje co najmniej dwóch zwierząt żyjących w Arktyce.

Umiem ubrać się odpowiednio do warunków zimowych.

Potrafię odpowiednio zachować się na mrozie.

Potrafię konserwować i suszyć obuwie.

Umiem transportować rzeczy i ludzi na sankach.

Potrafię sam przygotować prowiant na wycieczkę zimową.

4. Byłem na zimowej wycieczce poza miastem.

Zbudowałem śnieżną kryjówkę lub igloo.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w wyścigach psich zaprzęgów, polowaniu Eskimosów lub eskimoskiej uczcie.

EUROPEJCZYK

1. Jestem przyjazny i życzliwy ludziom z innych krajów. Staram się dawać dobre świadectwo o Polakach i Europie.

2. Wiem, co to jest Europa i Unia Europejska.

Wiem, jaka waluta obowiązuje w Unii Europejskiej.

Umiem wymienić co najmniej pięć krajów Unii Europejskiej.

Umiem wymienić po dwa z najcenniejszych europejskich zabytków i skarbów przyrody.

Znam chociaż jedną postać Polaka zasłużonego dla Europy; wiem, czym się zasłużył.

3. Umiem śpiewać hymn Unii Europejskiej.

Potrafię wskazać Europę na mapie świata, a Polskę na mapie Europy.

Znam słowa „dzień dobry", „proszę", „przepraszam" w co najmniej dwóch językach europejskich.

4. Zrobiłem flagę Unii Europejskiej.

Wymyśliłem i narysowałem plakat promujący zalety Polski za granicą.

Wraz z gromadą:

Bawiłem się w podróże po Europie. Poznałem zwyczaje mieszkańców kilku krajów europejskich.

Byłem na festynie europejskim lub w Centrum Informacji Europejskiej lub spotkałem się z członkiem Klubu Europejskiego.

Brałem udział w obradach Rady Europejskiej.

Sprawność przeznaczona dla starszych zuchów, które zdobyły już jedną sprawność z grupy „Polska – moja ojczyzna", kładących nacisk na wychowanie patriotyczne (np. „Radny", „Młody obywatel").

INDIANIN

1. W każdej sytuacji potrafię zachować zimną krew. Nie kłócę się i nie złoszczę. Staram się mówić mało i mądrze. Jestem prawdomówny. Dbam o matkę Ziemię.
2. Wiem, gdzie żyją Indianie. Znam nazwę jednego z indiańskich plemion i jego zwyczaje. Wiem, co odróżnia je od innych plemion.

Wiem, o co Indianie walczyli z białymi.

Znam opowieści o indiańskich bohaterach.

3. Umiem cicho poruszać się. Potrafię podejść wroga i śledzić zwierzynę.

Celnie strzelam z łuku.

Potrafię porozumieć się na migi.

Potrafię znaleźć w lesie pożywienie i przygotować z niego posiłek.

4. Zrobiłem strój indiański i łuk.

Mam swoje indiańskie imię.

Wraz z gromadą:

Budowałem indiańską wioskę.

Polowałem na bizony.

Brałem udział w radzie, w czasie której paliliśmy fajkę pokoju lub zakopywaliśmy totem wojenny.

Obchodziłem indiańskie święto.

Sprawność ta dotyczy w zasadzie Indian północnoamerykańskich. Zdobywając ją należy pamiętać o różnorodności indiańskich plemion. Najlepiej wybrać jedno z nich i w zabawie odwoływać się tylko do jego obyczajów, wspominając jedynie niekiedy o innych plemionach. Obowiązkiem kadry jest więc sięgnięcie do literatury.

JANOSIK

1. Jestem odważny i sprawiedliwy. Staję w obronie słabszych i pokrzywdzonych.
2. Wiem, kim byli Janosik i Ondraszek. Znam kilka opowieści o nich.

Wiem, co w postępowaniu zbójników było dobre, a co złe.

Znam kilka wyrazów gwary góralskiej.

Wiem, jak należy zachowywać się w lesie i w górach.

3. Potrafię na mapie pokazać Podhale, Tatry i Beskidy.

Umiem ubrać się na wyprawę w góry.

Umiem znaleźć miejsce na zbójnicką kryjówkę i ognisko.

Potrafię ułożyć ognisko i rozpalić je.

Umiem tańczyć zbójnickiego i śpiewać góralską piosenkę.

4. Sprawnie skokami pokonuję przeszkody.

Zrobiłem czapkę i pas zbójnicki.

Wraz z gromadą:

Wstąpiłem do zbójnickiej drużyny i złożyłem zbójeckie ślubowanie

Urządziłem kryjówkę zbójników i posługiwałem się tajnymi znakami.

Byłem na wyprawie w lesie.

Wykonałem pożyteczny czyn.

JAPOŃCZYK

1. Jestem zdyscyplinowany i pracowity. Zawsze postępuję honorowo.

2. Znam hierarchę japońskiej społeczności.

Znam kilka słów po japońsku.

Znam co najmniej jedno opowiadanie z Japonii.

3. Umiem zawiązać pas kimono na kokardę.

Potrafię wskazać Japonię na mapie świata.

Umiem napisać kilka ideogramów.

Potrafię uformować drzewko bonsai lub stworzyć japoński ogródek.

Umiem posługiwać się mieczem samurajskim.

Umiem jeść pałeczkami.

4. Zrobiłem ikebanę lub lampion. Brałem udział w treningach tradycyjnych sztuk walki, np. sumo.

Narysowałem flagę Japonii.

Oglądałem zdjęcia przykładów japońskiej architektury, malarstwa i rzemiosła.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w uczcie japońskiej.

Przygotowałem pokaz sztuk walki lub widziałem fragment filmu na ten temat.

Brałem udział w wieczorze baśni japońskich.

Sprawność autorska, zdobywana do tej pory na kolonii. Zdobywając ją należy zwrócić uwagę na różnorodność kultury japońskiej. Dobrze by było pokazać zuchom jak najwięcej jej elementów: język japoński, literatura (oczywiście dla dzieci), muzyka, film (np. filmy animowane), architektura, malarstwo, strój itp. Sprawność może być zdobywana zarówno na zbiórkach, jak i na kolonii. Temat jest tak bogaty, że można przygotować niesamowicie dużo ciekawych zajęć dla zuchów. Bez odpowiedniego przygotowania merytorycznego kadry nie może być mowy o prawidłowym przeprowadzeniu sprawności.
Znak sprawności oznacza słowo „dzielny".

KOSMONAUTA

1. Jestem wytrwały i odważny. Zgodnie pracuję w zespole. Mam nieograniczoną wyobraźnię.
2. Wiem, czym różni się planeta od gwiazdy. Znam nazwy kilku planet najbliższych Ziemi.

Znam kilka wydarzeń z historii podboju kosmosu.

Wiem, jaka jest różnica między rakietą, promem kosmicznym i stacją kosmiczną.

Wiem, na jakie niebezpieczeństwa narażeni są kosmonauci.

Wiem, co to jest UFO.

3. Umiem wskazać na niebie Wielki Wóz.

Umiem posługiwać się nowoczesnym urządzeniem, np. telefonem komórkowym, kamerą wideo, faksem, komputerem.

4. Przeczytałem książkę lub obejrzałem film science-fiction.

Zrobiłem hełm kosmonauty i kartonowy model rakiety.

Wraz z gromadą:

Odbyłem szkolenie kosmonautów.

Urządzałem stację kosmiczną.

Bawiłem się w kosmiczną podróż.

Na każdej zbiórce ćwiczyłem swoją sprawność fizyczną.

Podstawowe wydarzenia w historii podboju kosmosu, które powinien znać zuch to – pierwszy sztuczny satelita, pierwszy człowiek w kosmosie, lądowanie na Księżycu.
W Muzeum Techniki w Warszawie jest sala poświęcona lotom kosmicznym.

KOWBOJ

1. Jestem odważny, wytrwały i zręczny. Lubię zwierzęta i jestem ich przyjacielem.

2. Wiem, kim są kowboje i czym się zajmują.

Wiem, co to był Dziki Zachód. Znam co najmniej jedną opowieść z na Dzikiego Zachodu.

Umiem wskazać Stany Zjednoczone Ameryki Północnej na mapie świata oraz znam ich podział terytorialny.

Wiem, kto to jest traper, szeryf, burmistrz.

Znam kilka słów po angielsku.

Znam różne maści koni.

Wiem, jak i czym należy karmić konie i bydło oraz jak je pielęgnować.

3. Umiem skompletować ekwipunek i spakować się na wędrówkę.

Umiem się ubrać szybko i odpowiednio w zależności od pogody.

Umiem wskazać na mapie miejsce, gdzie się znajduję.

Umiem śpiewać piosenkę w stylu country.

4. Zrobiłem lasso i się nim posłużyłem.

W czasie zdobywania sprawności nosiłem na zbiórkach element stroju kowbojskiego, np. kapelusz, koszulę, ozdobny pas, ostrogi.

Wraz z gromadą:

Wziąłem udział w rodeo.

Byłem w stadninie lub gospodarstwie hodowlanym.

Brałem udział w zabawie country.

Brałem udział w wyścigach dyliżansów lub przenosiłem pocztę Pony Express.

MĘDRZEC

1. Jestem dokładny i wytrwały. Lubię poznawać świat i przeprowadzać doświadczenia. Nie zrażam się niepowodzeniami.
2. Wiem, co to jest dyscyplina naukowa i do odróżnia ją od dyscypliny pseudonaukowej.

Wiem, co to jest kamień filozoficzny i do czego służy.

Wiem, jak wygląda warsztat alchemika.

Znam nazwisko słynnego: alchemika, astronoma, filozofa, matematyka; wiem, jaki mieli najważniejsze osiągnięcia.

3. Potrafię opowiedzieć o tym, czym zajmuje się: astronomia, astrologia, filozofia, astrologia, chemia, alchemia, chiromancja.

Potrafię wskazać na niebie dowolny gwiazdozbiór.

Potrafię przeczytać list napisany atramentem sympatycznym.

Potrafię czytać z dłoni.

4. Zrobiłem strój mędrca.

Wraz z gromadą:

Uczestniczyłem w obserwacjach astronomicznych w terenie lub byłem w planetarium.

Przeprowadziłem eksperyment alchemiczny. Opis umieściliśmy w księdze tajemnej.

Spotkałem znanego alchemika.

Urządziłem pracownię alchemiczną i skompletowałem nasz warsztat.

Sprawność łącząca kilka dziedzin. Ma rozbudzić w zuchach ciekawość świata, pobudzić fantazję i zachęcić do odkrywania nowych rzeczy. Należy oczywiście pokazać zuchom różnicę pomiędzy światem naukowym i pseudonaukowym.

OLIMPIJCZYK

1. Dbam o swoje zdrowie i tężyznę fizyczną. Znam zasadę fair play i zawsze przestrzegam przepisów gier. Umiem być prawdziwym kibicem.
2. Wiem, co to są olimpiady. Znam tradycje starożytnych igrzysk olimpijskich.

Znam zasady co najmniej jednej dyscypliny olimpijskiej. Znam nazwiska zawodników, którzy odnoszą w niej sukcesy i ich osiągnięcia.

Wiem, co to jest lekkoatletyka.

3. Umiem dobrać właściwy strój sportowy.

Potrafię zaproponować kilka ćwiczeń rozgrzewających.

Umiem zmierzyć wyniki lub sędziować mecz wybranej dziedziny sportu.

4. Byłem na prawdziwych zawodach sportowych lub obejrzałem transmisję telewizyjną.

Brałem udział w zawodach sportowych jako zawodnik.

Wraz z gromadą:

Na każdej zbiórce ćwiczyłem swoją sprawność fizyczną.

Organizowałem olimpiadę zuchową. Przygotowywałem stroje i obiekty sportowe, a także nagrody dla zwycięzców.

OSADNIK DZIKIEGO ZACHODU

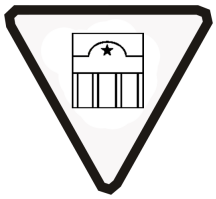

1. Jestem zaradny i pracowity. Współpracuję z gromadą. Nie załamuję się niepowodzeniami.
2. Znam opowieści o pionierach na Dzikim Zachodzie; wiem, jak zdobywali oni ziemię.

Znam i przestrzegam zasad panujących w moim mieście.

3. Umiem wskazać na mapie Amerykę Północną.

Umiem wymienić 3 rośliny i 3 zwierzęta charakterystyczne dla zachodu ameryki północnej.

Umiem wbić gwóźdź.

Umiem utrzymać moje rzeczy w porządku.

4. Zrobiłem element zdobnictwa, np. ozdobiłem swój dom.

Śpiewam piosenkę o Dzikim Zachodzie.

Załatwiłem sprawę w jednej z instytucji w miasteczku (np. bank, poczta).

Wraz z gromadą:

Budowałem miasteczko.

Wraz z innymi mieszkańcami ustanowiłem prawo obowiązujące w moim mieście.

Brałem udział w lokalnych wyborach.

PODRÓŻNIK

1. Lubię poznawać świat. Jestem życzliwy innym. Szanuję wszystkich ludzi, niezależnie od ich koloru skóry, narodowości, religii.
2. Wiem, jakie formalności należy załatwić, wybierając się w podróż zagraniczną.

Wymienię po jednym państwie z każdego kontynentu. Wiem, jakie miasto jest jego stolicą i jakiej narodowości są jego obywatele.

Znam co najmniej jeden zwyczaj nie spotykany w Polsce.

3. Umiem prawidłowo zapakować plecak.

Potrafię wskazać na mapie wszystkie kontynenty.

Potrafię powiedzieć kilka słów w obcym języku.

4. W czasie zbiórek posługiwałem się zrobionym przez siebie paszportem.

Wraz z gromadą:

Bawiłem się w podróżników. Robiłem pomoce potrzebne do zabawy. Brałem udział w urządzaniu np. biura podróży, biura paszportowego, odprawy granicznej, kantoru wymiany walut.

Poznałem co najmniej jedną zabawę dzieci z innego kraju.

Współtworzyłem dziennik podróży, w którym znalazły się ciekawostki z odwiedzanych miejsc lub wystawę widokówek i zdjęć z różnych zakątków świata.

POLARNIK

1. Nie lękam się mrozu. Jestem roztropny, odważny i wytrzymały.

Jestem koleżeński. Można na mnie polegać.

2. Wiem, gdzie leży biegun północny, a gdzie południowy.

Wiem, czym różnią się obszary wokół biegunów - Morze Arktyczne od lądu Antarktydy oraz jakie tam panują warunki.

Znam co najmniej jedno nazwisko polarnika. Wiem, czego on dokonał.

Wiem, jak powstaje śnieg.

Umiem ochronić się przed odmrożeniem. Umiem ubrać się na zimową wycieczkę.

3. Potrafię suszyć i konserwować obuwie zimowe.

Umiem odgarniać śnieg.

4. Dobrze jeżdżę na sankach lub nartach.

Co najmniej przez tydzień prowadziłem obserwacje meteorologiczne. Notowałem ich wyniki.

Wykonałem rzeźbę w śniegu.

Pomogłem zwierzętom w okresie mrozów.

Byłem na zimowej wycieczce w lesie.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w urządzaniu podbiegunowej stacji naukowo-badawczej.

Zbudowałem śnieżną kryjówkę lub igloo.

Tropiłem na śniegu ludzi i zwierzęta.

Jeżeli chodzi o wymaganie „Pomogłem zwierzętom w okresie mrozów" to nie możemy wymagać od zuchów systematycznego działania np. dokarmiania ptaków, gdyż jest to zadanie przekraczające ich możliwości, chyba że będzie to akcja całej gromady za prowadzenie której odpowiadać będzie drużynowy lub przyboczny. Planując dokarmianie ptaków należy założyć, że będzie ono trwać dłużej niż zdobywanie sprawności i musi być prowadzone codziennie. Jeśli nie możecie podjąć takiego wyzwania zaproponujcie zuchom działania jednorazowe.

PRZYJACIEL INDIAN

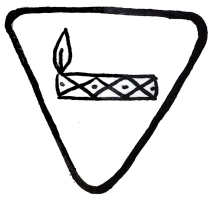

1. Szanuję innych ludzi. Jestem koleżeński i pomocny. Nie oceniam innych pochopnie.
2. Wiem, jaką grupę ludności nazywa się Indianami i skąd się wzięła ta nazwa.

Wiem, co znaczy określenie ludność rdzenna.

Znam nazwy kilku plemion indiańskich.

Wiem, dlaczego Indianie walczyli z białymi i jakie były tego skutki.

Wiem, co to jest rezerwat indiański i kto w nim mieszka.

Znam min. 3 zwyczaje wybranego plemienia Indian.

3. Potrafię grać na własnoręcznie wykonanym instrumencie.

Umiem poruszać się sprawnie i cicho po lesie.

Umiem wskazać na niebie jedną konstelację gwiazd.

Potrafię rozpoznać tropy trzech gatunków zwierząt.

Potrafię opowiedzieć o życiu jednego plemienia indiańskiego.

Potrafię opowiedzieć o jednym bohaterze indiańskim lub badaczu kultury indiańskiej.

4. Zrobiłem strój lub pióropusz indiański.

Przygotowałem posiłek w warunkach polowych.

Słuchałem opowieści o Indianach.

Wziąłem udział w obserwacji przyrody.

Wraz z gromadą:

Przeżyłem przygodę z indianami.

Grałem w indiańską grę.

Wykonałem tipi lub leśne schronienie.

Brałem udział w przyjacielskim spotkaniu z indianami.

Sprawność dotycząca Indian Ameryki Północnej.
Sprawność przeznaczona jest do zdobywania, gdy zuchy nie bawią się w Indian jako takich, a pozostają dalej "bladymi twarzami", które poznają indiańską kulturę i spotykają się z nimi (np. na kolonii kowbojskiej).

ROBINSON

1. Jestem zaradny, wytrwały i gospodarny. Nie zniechęcam się trudnościami.
2. Znam przygody Robinsona Cruzoe. Wiem, kto je opisał.

Wiem, jaki jest najkrótszy i najdłuższy dzień w roku i kiedy zaczynają się poszczególne pory roku.

Znam trzy rośliny jadalne dziko rosnące w Polsce.

3. Umiem przygotować gorące jedzenie na ognisku bez użycia naczyń (np. ziemniaki w popiele, jabłka, kiełbaski na patyku, jajecznica lub podpłomyki na rozgrzanym kamieniu).

Umiem suszyć zioła i owoce.

Umiem wchodzić na drzewo.

Umiem określić strony świata bez kompasu.

4. Zbudowałem szałas.

Zebrałem w lesie jadalne owoce.

Zrobiłem kalendarz Robinsona lub zegar słoneczny.

Narysowałem plan wyspy.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiłem się w podróż żaglowcem.

Bawiłem się w polowanie.

Wyruszyłem na pomoc Piętaszkowi.

Spotkałem się z plemieniem Piętaszka.

Zbudowałem tratwę.

Jeżeli sprawność zdobywam samodzielnie:

Prowadziłem dziennik Robinsona.

Sprawność Robinsona należy zdobywać latem, najlepiej na kolonii. Ewentualnie można spróbować na biwaku późną wiosną (ale wtedy mogą pojawić się problemy z jadalnymi owocami).
Przed rozpoczęciem zdobywania sprawności drużynowy i przyboczni powinni przeczytać książkę o przygodach Robinsona Cruzoe. Można oprzeć się na oryginalnej powieści Daniela Defoe „Przypadki Robinsona Cruzoe", natomiast istnieją także liczne naśladownictwa, prostsze i napisane bardziej współczesnym językiem.
Podczas zdobywania sprawności trzeba spróbować połączyć „szkołę przetrwania" w polskim lesie z umiejętnie wplatanymi opowieściami o Robinsonie, który mieszkał na tropikalnej wyspie.
Sprawność robinsona zawiera w sobie bardzo dużo „harcerskich" umiejętności i jest bardzo dobrym przygotowaniem dla zuchów, które w następnym roku będą przechodzić do drużyny harcerskiej. Trzeba zwrócić uwagę, żeby zuchowy szałas i kuchnia polowa nie były swoją własną karykaturą.

STAŚ I NEL

1. Jestem wytrwały i odważny. Dzielnie radzę sobie w trudnych sytuacjach. Pomagam słabszym i wszędzie staram się znaleźć przyjaciół.
2. Znam tytuł i autora książki, której bohaterami są Staś Tarkowski oraz Nel Rawlison. Wiem, o czym ona opowiada.

Znam różne środowiska przyrodnicze Afryki (pustynię, dżunglę, sawannę). Wiem, jakie rośliny i zwierzęta tam występują.

Znam jeden zwyczaj wybranego plemienia afrykańskiego.

3. Potrafię opowiedzieć o jednej z przygód Stasia i Nel.

Potrafię zabezpieczyć się przed udarem słonecznym i opatrzyć skaleczenie.

Umiem zbudować szałas lub inną kryjówkę.

4. Byłem w zoo, w którym żyją przedstawiciele gatunków, zamieszkujących Afrykę lub w palmiarni.

Zrobiłem murzyńską ozdobę.

Wraz z gromadą:

Bawiłem się w podróż śladami Stasia i Nel.

Byłem w murzyńskiej wiosce i brałem udział w pokojowym spotkaniu plemion.

ŻEGLARZ

1. Jestem odważny, nie zrażam się trudnościami, nie narzekam. Lubię poznawać historię swojego kraju i świata.

2. Wiem, kiedy odkryto Amerykę i kto tego dokonał. Wiem, kto i kiedy odbył pierwszą podróż morską dookoła świata.

Znam główne przyrządy, którymi posługiwano się w nawigacji w XV wieku.

Wiem, kto to byli kaprzy i czym się zajmowali.

Wiem, co to jest wachta.

Znam co najmniej 5 towarów sprowadzanych przez kupców do Europy.

Potrafię wskazać na mapie świata oceany i kontynenty.

3. Umiem zawiązać i zastosować kilka węzłów (np. płaski, ratowniczy, cumowniczy).

Umiem zaśpiewać co najmniej jedną szantę.

Zrobiłem model dawnego statku.

4. Obejrzałem film o dawnych żeglarzach lub piratach.

Wraz z gromadą:

Uczestniczyłem w dalekiej morskiej podróży np. śladem Magellana.

Uczestniczyłem w ćwiczeniach żeglarzy.

Uczestniczyłem w chrzcie morskim.

GRUPA SPRAWNOŚCI „ŚWIAT FANTAZJI”

CZARODZIEJ

1. Staram się rozwijać swoją wyobraźnię. Jestem ciekawy świata, przyjazny ludziom, odważny i opanowany. Nie boję się wejść sam do ciemnego pokoju. Nie zdradzam czarodziejskich tajemnic.
2. Wiem kto to jest prestidigitator (iluzjonista) wróżka i alchemik.

Znam właściwości przynajmniej jednego zioła.

Znam kilka alchemicznych symboli np. złoto, srebro, ołów, rtęć.

3. Umiem zrobić trzy proste sztuczki magiczne i wytłumaczyć innym, na czym polegają

Umiem pisać magicznym pismem (szyfrem lub atramentem sympatycznym)

Umiem wyraźnie wypowiadać zaklęcia.

Umiem znaleźć książkę w bibliotece.

Zrobiłem różdżkę i czapkę czarodzieja

4. Oglądałem pokaz sztuk magicznych.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w zajęciach szkoły czarodziejów

Urządziliśmy pokaz sztuk magicznych

Zorganizowaliśmy święto sztuk magicznych lub czarów (np. Andrzejki, Halloween, sabat).

Spotkaliśmy się z czarodziejem lub czarodziejką.

Sprawność powinna być prowadzona w ten sposób, aby zuchy zdawały sobie sprawę, że prawdziwe czary w rzeczywistym świecie nie istnieją. Z drugiej strony nie należy zajęć odzierać z tajemniczości. Należy postawić na wyobraźnię zuchów. Drużynowy musi to wszystko odpowiedni wyważyć. Ponadto trzeba zwracać uwagę zuchów, żeby czary, które robią były dobre dla innych.

PRZYJACIEL KU BUSIA PUCHATKA

1. Jestem uczynny i grzeczny dla innych. Chcę być odważny i coraz mądrzejszy.
2. Znam historię powstania książki „Kubuś Puchatek" . Wiem, kto jest autorem książki i kto przetłumaczył ją na język polski.

Znam obyczaje Kubusia Puchatka i innych mieszkańców Stumilowego Lasu.

Wiem, gdzie żyją, czym się odżywiają i jaki tryb życia prowadzą niedźwiedzie, tygrysy, kangury, osły, sowy, króliki, świnki.

3. Umiem przygotować „małe co nieco".

Umiem zaproponować przyjaciołom miłą zabawę.

4. Przeczytałem co najmniej 1 rozdział książki „Kubuś Puchatek" lub „Chatka Puchatka".

Zrobiłem zabawkę-zwierzątko.

Byłem na wycieczce w zoo i w lesie.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w organizacji wystawy naszych ulubionych pluszowych zabawek.

Przeżywałem przygodę podobną do jednej z przygód Kubusia Puchatka i jego przyjaciół.

Przygotowałem teatrzyk, inscenizujący jedną z przygód Kubusia Puchatka i jego przyjaciół.

PRZYJACIEL PANA KLEKSA

1. Zawsze jestem pogodny. Staram się być przyjacielem wszystkich ludzi. Mam fantazję i wiele niezwykłych pomysłów.
2. Wiem, kto to był Pan Kleks. Znam kilka jego przygód. Znam nazwisko autora, który je opisał.

Znam historię Akademii Pana Kleksa i wiem, jakie lekcje tam się odbywały oraz jakie nagrody i za co wręczał Pan Kleks.

3. Potrafię przyszyć guzik.

Umiem wypożyczyć książkę z biblioteki.

4. Jestem mistrzem kleksografii lub innego przedmiotu nauczanego w Akademii Pana Kleksa.

Zrobiłem senne lusterko, okulary Pana Kleksa albo inny rekwizyt potrzebny o zabawy.

W czasie zdobywania sprawności nosiłem imię na literę A.

Ułożyłem swoja własną bajkę.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w zajęciach Akademii Pana Kleksa.

Szukałem zaginionego guzika szpaka Mateusza.

Przyrządzałem przysmaki w kuchni Pana Kleksa.

PRZYJACIEL PLASTUSIA

1. Chcę, by szkoła była miejscem miłym i przyjemnym. Staram się być dobrym uczniem i kolegą.
2. Wiem, kto był Plastuś. Znam kilka jego przygód i tytuł książki, w której zostały opisane. Wiem, kto jest jej autorem.

W rozmowie z dziadkami dowiedziałem się, jak wyglądało życie w szkole w czasach, gdy oni byli mali. Porównałem ich wspomnienia z tym, co przedstawiały opowieści o Plastusiu.

Znam różne ważne miejsca w swojej szkole. Wiem, gdzie jest sekretariat i jakie sprawy można tam załatwić. Wiem, kim jest pedagog szkolny.

3. Gdy nie umiem poradzić sobie z jakimś problemem, potrafię poprosić innych o pomoc.

Potrafię samodzielnie spakować się do szkoły.

Umiem ładnie napisać swoje imię i nazwisko przy pomocy stalówki.

4. Zrobiłem stworka z plasteliny. Zbudowałem dla niego mieszkanko.

Zilustrowałem jedną z przygód Plastusia.

Upiększyłem swoja klasę (np. wykonałem element zdobniczy, zrobiłem porządki, przesadziłem kwiatki)

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Spłatałem niezłośliwego figla, tak że nikt nie widział, kto to zrobił.

PRZYJACIEL BAJEK

1. Lubię opowiadać bajki i inne historie. Staram się czytać jak najwięcej. Swoimi wiadomościami chętnie dzielę się z innymi dziećmi, lecz nigdy nie przechwalam się.
2. Wiem, jaka jest różnica między bajka a legendą.

Wiem, jak powinno się opowiadać bajki, aby były ciekawe.

Znam tytuły kilku bajek i nazwiska ich autorów.

3. Umiem opowiadać bajki.

Potrafię imitować kilka dźwięków (np. głosy zwierząt, szum wiatru).

4. W trakcie zdobywania sprawności przeczytałem co najmniej jedną bajkę lub książkę, nie będącą szkolną lekturą.

Pokazałem na zbiórce swoją ulubioną książkę z bajkami.

Zrobiłem ilustracje do swojej ulubionej bajki.

Wymyśliłem swoja własną bajkę.

Przebrałem się za postać z bajki.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiłem się w przygody bohaterów jednej z bajek lub brałem udział w ich inscenizacji.

Brałem udział w wieczorze lub karnawale bajek.

PRZYJACIEL GUMISIÓW

1. Staram się pomagać wszystkim, którzy tego potrzebują. Interesuję się otaczającym mnie światem. Nigdy nie jestem bezczynny.
2. Znam rodzinę Gumisiów i kilka jej przygód.

Wiem , jak powstaje film animowany.

Wiem, co to jest dubbing.

3. Potrafię zrobić magiczną sztuczkę.

Umiem opowiedzieć bajkę.

Umiem przyrządzić słodki deser z jagód lub innych owoców.

4. Przez czas zdobywania sprawności ćwiczyłem skoki. Jestem w stanie wykonać dłuższy skok niż w momencie przystąpienia do zdobywania sprawności.

Co najmniej raz w trakcie zdobywania sprawności wybrałem z tygodniowego programu telewizyjnego audycje, które chce zobaczyć. W ciągu tygodnia obejrzałem tylko te wybrane programy (w sumie przed telewizorem spędziłem nie więcej niż 7 godzin).

Wraz z gromadą:

Pomagałem potrzebującym.

Majsterkowałem pod kierunkiem Grafiego.

Byłem na wyprawie w lesie.

PRZYJACIEL MUMINKÓW

1. Jestem gościnny i uprzejmy. Chętnie służę innym pomocą.

2. Wszędzie staram się zjednywać sobie przyjaciół.

Znam rodzinę Muminków i jej przyjaciół.

Wiem, kto jest autorem książek o Muminkach.

Znam dokładny tytuł co najmniej 1 tomu opowieści o Muminkach. Wiem, o czym on opowiada.

3. Umiem wypożyczyć książkę z biblioteki.

Potrafię nakryć do stołu.

Potrafię spakować rzeczy potrzebne na jednodniową wycieczkę.

4. Przeczytałem co najmniej 1 rozdział książki o Muminkach.

Wybrałem swojego ulubionego bohatera z książki o Muminkach. Narysowałem jego portret. Powiedziałem, dlaczego wybrałem właśnie tę postać.

Wraz z gromadą:

Przeżywałem lub inscenizowałem przygody Muminków lub ich przyjaciół.

Zbudowałem domek Muminków.

Śpiewałem piosenkę o Muminkach lub ich przyjaciołach.

Młodsze zuchy nie muszą oczywiście czytać rozdziału książki samodzielnie, Chodzi tu nie tyle o kształtowanie umiejętności czytania, ile o kontakt z książką.
Budowanie domku Muminków będzie zapewne najczęściej tworzeniem jego makiety.
Wybór przygód, które będą inspiracją zabawy, zależy od drużynowego.

ROBIN HOOD

1. Jestem odważny i sprawiedliwy. Staję w obronie słabszych i pokrzywdzonych. Jestem niezawodnym przyjacielem.
2. Wiem, kto to był Robin Hood. Znam jego przyjaciół. Wiem, w jakim kraju rozgrywały się ich przygody.

Wiem, co to jest legenda.

Wiem, jakie rośliny lecznicze i jadalne rosną w lesie.

3. Umiem cicho poruszać się po lesie.

Potrafię podejść wroga i śledzić zwierzynę.

Potrafię zachowywać się zgodnie z zasadami dobrego wychowania.

4. Zrobiłem łuk i czapkę Robin Hooda.

Celnie strzelam z łuku.

Wraz z gromadą:

Budowałem kryjówkę leśnych ludzi.

Pomagałem potrzebującym.

Brałem udział w układaniu ballady o czynach Robin Hooda i jego przyjaciół.

SAMURAJ

1. Jestem zdyscyplinowany i odważny. Zawsze postępuję honorowo.
2. Znam przynajmniej jedno nazwisko słynnego samuraja.

Znam kodeks bushido.

Wiem, co to jest monori-gatama i gambuku.

Znam nazwy dwóch stylów walki mieczem.

3. Umiem nazwać części miecza.

Potrafię posługiwać się mieczem samurajskim.

Umiem opowiedzieć, kim byli samuraje.

4. Zrobiłem sobie element stroju, np. spodnie, kamizelka.

Wraz z gromadą:

Pobierałem nauki w szkole samurajów .

Uczestniczyłem w szkoleniu samurajów lub uczestniczyłem w treningach.

Wziąłem udział w ceremonii gambuku.

Brałem udział w pokazie umiejętności samurajskich.

Ćwiczyliśmy okrzyk samurajski.

Sprawność dotycząca kultury i historii Japonii, do zdobywania dla chłopców.
Podczas zdobywania sprawności należy zwrócić uwagę na to, aby zajęcia nie sprowadziły się tylko do "biegania z mieczem".

SKRZAT

1. Mam bujną wyobraźnię. Chętnie pomagam innym.
2. Znam co najmniej jedną bajkę o skrzatach/krasnoludkach lub brałem udział w jej inscenizacji. Wiem, kto jest autorem tej bajki.

Wiem, jak wyglądają, gdzie mieszkają i czym zajmują się skrzaty/krasnoludki.

Wiem, jak dawniej w Polsce nazywano skrzaty.

Wiem, jak nazywają się i wyglądają skrzaty/krasnoludki w dwóch innych krajach.

3. Umiem wyręczyć rodziców w co najmniej jednej pracy domowej.

Umiem cicho się skradać.

Umiem się szybko i dobrze schować.

Umiem zaśpiewać piosenkę i zatańczyć taniec skrzatów/krasnoludków.

Potrafię przygotować posiłek dla skrzata/krasnoludka.

4. Zrobiłem w tajemnicy trzy dobre uczynki.

Byłem w lesie i zaobserwowałem scenę z życia przyrody. Opisałem lub opowiedziałem o tym, co widziałem.

W lesie (lub w parku) i w domu szukałem miejsc gdzie mogą mieszkać skrzaty/krasnoludki. Opowiedziałem o nich lub pokazałem je gromadzie.

Zrobiłem wpis do Kroniki.

Wraz z gromadą:

Pomagałem skrzatom/krasnoludkom.

Uczestniczyłem w skrzacim/krasnoludkowym powitaniu lub pożegnaniu którejś pory roku.

Sprawność przeznaczona dla młodszych zuchów, głównie dla dziewczynek. Bardzo dobrze nadaje się na pierwszy cykl w nowo założonej gromadzie zuchowej.
Dzieci w wieku zuchowym w większości nie wierzą już w skrzaty/krasnoludki, nie przeszkadza to jednak w zabawie, jeżeli będzie się ona od początku odbywać w wyobraźni (celem sprawności jest kształtowanie wyobraźni zuchów, a nie sprawienie, aby zuchy uwierzyły w krasnoludki!). Dlatego też podczas zdobywania tej sprawności nie należy zbytnio „urealniać" skrzatów/krasnoludków, np. przebierać kadry za wyrośnięte krasnoludki. Lepiej będzie nie spotykać skrzatów/krasnoludków, tylko kontaktować się z nimi na różne tajemnicze sposoby (np. za pomocą maleńkich listów znajdowanych lub wkładanych do mysiej nory, dziupli w drzewie, pod podłogę, tajemnych znaków rysowanych na piasku, skrzyneczek z przesyłkami zakopywanych w ziemi).
Ze skrzaciego/krasnoludkowego posiłku tylko troszkę należy oddać skrzatom, resztę powinny zjeść same zuchy.
Poszukiwanie miejsc, gdzie mogą mieszkać skrzaty/krasnoludki ma na celu pobudzanie wyobraźni zuchów i rozwój umiejętności obserwacji.
UWAGA!!! Pojawiające się w niektórych publikacjach pomysły na „Dzień Zakochanych Krasnoludków" nie powinny być wykorzystywane podczas przygotowania cyklu.

Bibliografia:

Konopnicka M. „O krasnoludkach i sierotce Marysi",
Huygen W. „Skrzaty",
Krzemieniecka L. „O krasnalu Hałabale",
„W drużynie zuchów – część ósma", Wydawnictwo Harcerskie, Warszawa 1960,
„Zuchowe Wieści" nr 10, 11, 12/1992, 1/1993,
film „Darby O'Gil i krasnoludki".

GRUPA SPRAWNOŚCI: „MOJA OJCZYZNA”

AMBASADOR PRZYJAŹNI

1. Jestem wszystkim życzliwy. Nie wyśmiewam się z innych ludzi, którzy inaczej wyglądają lub zachowują się. Staram się unikać kłótni.

2. Wiem, co to jest ONZ i UNICEF, Unia Europejska.

Wiem, z jakimi krajami graniczy Polska.

Wiem, co to znaczy, że ktoś jest przedstawicielem mniejszość narodowej. Potrafię wymienić co najmniej 2 mniejszości narodowe mieszkające w Polsce.

3. Potrafię zachowywać się zgodnie ze zwyczajami przyjaciół innej narodowości, którym złożyłem wizytę. Potrafię wypowiedzieć co najmniej 10 słów w ich języku.

Umiem zaproponować dzieciom nie znającym dobrze języka polskiego zabawę.

4. Brałem udział w spotkaniu z dziećmi innej narodowości.

Wykonałem pamiątkę z Polski dla gościa odwiedzającego nasz kraj.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiłem się w kilka gier pochodzących z innego kraju.

Przygotowywałem niepolską potrawę.

Brałem udział w posiedzeniu Zuchowej Rady Bezpieczeństwa ONZ, w czasie którego starano się poszukać rozwiązani jakiegoś sporu.

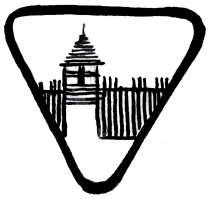

MIESZKANIEC BISKUPINA

1. Zgodnie pracuję w gromadzie. Razem potrafimy przezwyciężać trudności. Szanuję przyrodę.
2. Wiem, jak żyli, czym się trudnili i jak się ubierali dawni mieszkańcy Biskupina.

Znam historię odkrycia osady biskupińskiej.

Wiem, na kiedy datuje się powstanie tej osady.

Wiem, co to znaczy „przed naszą erą” i jak się liczy lata „przed narodzeniem Chrystusa”.

Wiem, co dla mieszkańców Biskupina znaczyło słońce i dlaczego znajduje się na wieży bramnej.

3. Potrafię rozróżnić różne rodzaje zbóż i roślin uprawianych przez mieszkańców Biskupina.

Potrafię opowiedzieć o życiu codziennym mieszkańców Biskupina.

4. Zrobiłem swój talizman.

Przygotowałem podpłomyki.

Wraz z gromadą:

Byłem na wycieczce w Biskupinie lub oglądałem zdjęcia Biskupina.

Zrobiłem makietę osady biskupińskiej.

Brałem udział w łowach.

ETNOGRAF

1. Szanuję kulturę wsi i twórców ludowych.

2. Wiem, kto to jest etnograf i czym się zajmuje.

Wiem, z jakich regionów Polski pochodzą moi rodzice i dziadkowie.

Znam kilka wyrazów gwarowych i wiem skąd pochodzą.

Znam, co najmniej 3 krainy etnograficzne Polski.

3. Potrafię zatańczyć taniec ludowy.

Umiem zaśpiewać co najmniej 1 piosenkę ludową.

4. Byłem w muzeum etnograficznym.

Narysowałem strój ludowy z jednego regionu Polski.

Zrobiłem dwie ozdoby według ludowych wzorów np. pisankę, nowelatko, kwiat, wycinankę.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem z wizytą u artysty ludowego lub na festynie kultury ludowej.

Uczestniczyłem w obrzędach ludowych (np. w dożynkach, sobótce, chodzeniu kolędników).

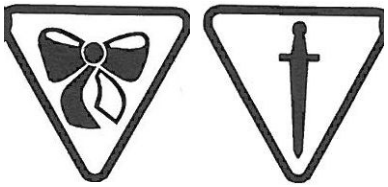

GIERMEK-DWORKA

1. Jestem uprzejmy i uczynny. Chętnie spieszę innym z pomocą. Przestrzegam zasad dobrego wychowania.

2. Wiem, co to znaczy, że coś miało miejsce w XV lub XVI w.

Znam słowo „dynastia". Wiem, jakie dynastie panowały w Polsce.

Wiem, jaki podział na stany panował w dawnych czasach.

3. Potrafię nakryć do stołu.

Potrafię posługiwać się igłą (np. przyszyć guzik , wyhaftować monogram).

Umiem zagrać choć jedną melodie na jakimś instrumencie lub zaśpiewać balladę.

4. Zrobiłem drzewo genealogiczne swojej rodziny.

Przygotowałem dla siebie strój giermka lub dworki i wystąpiłem w nim .

Zaproponowałem i przeprowadziłem grę towarzyską.

Byłem na wycieczce w zamku.

Tańczyłem dworski taniec.

Brałem udział w turnieju rycerskim, łowach lub rycerskiej uczcie.

Sprawność do zespołowego zdobywania w gromadach dziewcząt lub też do indywidualnej realizacji przy okazji zdobywania przez gromadę sprawności „Rycerza" itp. Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach w ostatnie wymaganie powinno brzmieć:
„Brałem udział w turnieju rycerskim, łowach i rycerskiej uczcie".

GÓRAL

1. Jestem wytrwały i odważny. Potrafię przezwyciężać trudności.

2. Znam kilka słów w gwarze góralskiej.

Wiem, z jakich części składa się strój góralski.

Znam co najmniej jedną postać wybitnego górala.

Wiem, co to jest TOPR i GOPR.

3. Potrafię ubrać się na wycieczkę górską.

Umiem wskazać na mapie Polski jedno pasmo górskie Karpat i jego najwyższy szczyt.

Umiem zaśpiewać góralską piosenkę i zatańczyć po góralsku.

Umiem opowiedzieć o jednym bohaterskim czynie żołnierzy Rzeczpospolitej. W rozmowie potrafię przytoczyć co najmniej jedno powiedzenie po łacińskie.

4. Byłem na wycieczce w górach. Prawidłowo zachowywałem się na szlaku.

Wykonałem element góralskiego stroju.

Narysowałem chałupę góralską uwzględniając jej charakterystyczne elementy.

Wraz z gromadą:

Słuchałem opowiadań i legend o górach.

Brałem udział w wypasie owiec.

Brałem udział w wyprawie taterniczej lub akcji ratunkowej.

HARCOWNIK KRÓLA JANA

1. Jestem zręczny i wytrwały. Cenię odwagę, uczciwość i prawdomówność.

2. Znam znaczenie słowa „harcownik".

Wiem, kiedy żył Jan III Sobieski, czym się zasłużył i w jaki sposób został królem.

Wiem, dlaczego Polacy walczyli z Turkami i Tatarami.

Znam różne rodzaje wojsk Rzeczpospolitej szlacheckiej. Znam uzbrojenie z tamtych czasów. Wiem, co to są palcaty, arkan, kopia, szyszak.

3. Potrafię wskazać na mapie Chocim i Wiedeń.

Umiem walczyć na palcaty, rzucać arkanem, strzelać celnie z łuku, trafić w biegu kopią w pierścień.

Umiem opowiedzieć o jednym bohaterskim czynie żołnierzy Rzeczpospolitej. W rozmowie potrafię przytoczyć co najmniej jedno powiedzenie po łacińskie.

4. Byłem na wycieczce w Wilanowie.

Zaprojektowałem swój herb. Wymyśliłem jego legendę, która zobowiązuje mnie do bycia dzielnym i szlachetnym.

Wykonałem element uzbrojenia.

Wraz z gromadą:

Uczestniczyłem w harcach w polu lub w lesie.

Bawiłem się w podchody, w czasie których byliśmy harcownikami króla.

Brałem udział w rycerskiej biesiadzie.

KASZUB

1. Jestem wytrwały i odważny. Potrafię przezwyciężać trudności.

2. Znam co najmniej 1 kaszubską legendę.

Wiem, jak wygląda kaszubski haft.

Znam co najmniej jedną miejscowość na Kaszubach. Wiem, co ciekawego można tam zobaczyć.

3. Potrafię wskazać na mapie Polski, gdzie mieszkają Kaszubi.

Umiem wymienić i rozpoznać kilka gatunków ryb morskich i słodkowodnych.

Umiem zaśpiewać co najmniej 1 kaszubską piosenkę lub powiedzieć tekst po kaszubsku.

4. Oglądałem w muzeum etnograficznym lub skansenie eksponaty z Kaszub.

Wykonałem zabawkę lub ozdobę ludową według tradycyjnych kaszubskich wzorów.

Przygotowałem album, folder lub plakat, prezentujący piękno kaszubskie ziemi.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w połowie ryb.

Poszukiwałem kaszubskiego złota – bursztynu.

MAZOWSZANIN

1. Lubię wędrówki po Mazowszu. Staram się dowiedzieć jak najwięcej o tym regionie.
2. Wiem, jak wygląda krajobraz Mazowsza.

Znam co najmniej 4 mazowieckie miasta i wsie (nie licząc Warszawy). Wiem, z czego słyną.

Znam co najmniej 1 słynną postać pochodzącą z Mazowsza. Wiem, czego ten człowiek dokonał.

3. Potrafię wskazać Mazowsze na mapie Polski.

Umiem wymienić i rozpoznać kilka gatunków roślin i zwierząt występujących na Mazowszu.

Umiem zaśpiewać co najmniej 1 piosenkę ludową pochodzącą z Mazowsza.

4. Oglądałem w muzeum etnograficznym lub skansenie eksponaty z Mazowsza.

Wykonałem zabawkę lub ozdobę ludową według tradycyjnych ludowych wzorów z Mazowsza.

Przygotowałem album, folder lub plakat, prezentujący piękno mazowieckiej ziemi.

Wraz z gromadą:

Byłem co najmniej na 2 wycieczkach po okolicach Warszawy.

Brałem udział w obchodach ludowego święta, znanego na Mazowszu.

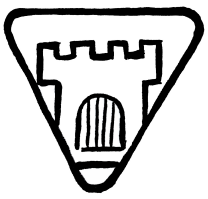

MIESZCZANIN

1. Jestem solidny. Jestem oszczędny i uczciwy. Zgodnie pracuję w cechu.
2. Wiem, co to był „przywilej lokacyjny" i kto mógł go nadać.

Wiem, czym był cech i kim byli: czeladnik i mistrz.

Wiem, kto sprawował władzę w mieście w XVI w.

Znam obyczaje mieszczańskie.

Wiem, co to był „złoty wiek" i dlaczego go tak nazwano.

Wiem, kto to był Mikołaj Kopernik i czym się zasłużył.

3. Potrafię powiedzieć kilka słów w łacinie.

Potrafię opowiedzieć o swoim cechu.

Potrafię ułożyć pieniądze według wartości i policzyć pieniądze.

Potrafię zmierzyć i zważyć wybrane produkty.

Potrafię zaplanować i dokonać zakupu wybranych produktów.

4. Zrobiłem dzieło rzemieślnicze.

Wraz z gromadą:

Wziąłem/wzięłam udział w budowaniu miasta.

Brałem udział w wyprawie kupieckiej.

Wykonałem szyld swojego cechu.

Wziąłem udział w obradach Rady Miasta.

Byłem(am) w zabytkowym mieście i widziałem(am) minimum 1 zabytek.

MŁODY OBYWATEL

1. Kocham Polskę. Czuję się obywatelem, który też jest za nią odpowiedzialny.

2. Znam swoje prawa i obowiązki. Wiem, do kogo mogę zwrócić się o pomoc.

Wiem, co to jest sejm, senat, konstytucja. Wiem, jak przebiegają wybory.

Znam nazwisko prezydenta i premiera Polski. Wiem, czym oni się zajmują.

Wiem, na ile województw podzielona jest Polska. Wiem, w jakim województwie i gminie mieszkam.

3. Potrafię znaleźć pomoc w rozwiązaniu problemu, któremu sam nie umiem podołać.

Umiem jasno się wysławiać, przedstawiając jakiś problem lub zabierając głos w dyskusji.

4. Razem z rodzicami spisałem listę swoich praw i obowiązków.

Wykonałem, wykraczającą poza moje obowiązki, pracę pożyteczną.

Wraz z gromadą:

Spotkałem się z przedstawicielem władz miasta. Byłem w urzędzie dzielnicy lub miasta.

Brałem udział w obchodach święta narodowego lub ważnej rocznicy.

Brałem udział w posiedzeniu dziecięcej rady dzielnicy lub parlamentu.

PARTYZANT

1. Jestem odważny, wytrwały i cierpliwy. Radzę sobie w trudnych sytuacjach.
2. Znam historię jednego z oddziałów partyzanckich. Wiem, gdzie, w jakiej wojnie i w jakiej sprawie walczył. Wiem, kto był jego dowódcą.

Znam hasło i odzew oddziału partyzanckiego.

3. Potrafię wymienić co najmniej jedną bitwę partyzancką.

Umiem się zamaskować w lesie tak, żeby nie było mnie widać.

Umiem przygotować posiłek w warunkach polowych.

Umiem pokonać przeszkodę terenową (np. przeprawić się przez rów, rzeczkę).

Potrafię wymienić oddziały partyzanckie, które działały w jednym z regionów Polski.

Potrafię przekazać krótki meldunek.

Umiem wskazać na mapie bazę partyzancką gromady.

Umiem zaśpiewać piosenkę partyzancką.

4. Wybrałem sobie partyzancki pseudonim i złożyłem przysięgę.

Zrobiłem hełm lub czapkę wojskową.

Przeprowadziłem zwiad.

Byłem na cmentarzu partyzanckim.

Wraz z gromadą:

Założyliśmy bazę partyzancką w lesie.

Opracowaliśmy system znaków, sygnałów i zawołań dla naszego oddziału.

Zorganizowaliśmy akcję dywersyjną i wzięliśmy udział w bitwie partyzanckiej.

Sprawność służąca wychowaniu patriotycznemu.
Sprawność należy zdobywać w lesie, np. na kolonii wykorzystując wiedzę o działających w okolicy oddziałach partyzanckich lub na biwakach i wycieczkach pod Warszawę. Może być zdobywana w zasadzie o dowolnej porze roku, ale lepiej uda się gdy będzie ciepło i sucho.
Przez rozpoczęciem zdobywania sprawności drużynowy i przyboczni muszą zapoznać się z historią polskich oddziałów partyzanckich w jednym z regionów Polski. Sprawność wymaga dobrego przygotowania merytorycznego, ale jest jednocześnie bardzo atrakcyjna dla zuchów.
Sprawność partyzanta jest świetną okazją do zapoznania zuchów z historią oddziałów działających na Mazowszu (np. AK „Kampinos"), szlakiem bitew, udziałem partyzantów w Powstaniu Warszawskim (może być alternatywą dla gromad, które zdobyły już Zawiszaka).

PRZEWODNIK PO… *(SCHEMAT REGIONALNY)*

1. Lubię swoją miejscowość. Chcę wiedzieć o niej, jak najwięcej. Jestem spostrzegawczy.
2. Wiem, kiedy powstała dana miejscowość, jaki jest jej herb i skąd pochodzi jej nazwa.

Znam, co najmniej jedną historię z dziejów wybranej miejscowości.

Znam kilka miejsc wartych zobaczenia w wybranej miejscowości. Wiem, gdzie znajduje się muzeum i co można w nim zobaczyć.

3. Potrafię wskazać drogę. Umiem narysować plan dotarcia w określone miejsce.

Umiem korzystać z lokalnej komunikacji.

Potrafię opowiedzieć co najmniej 3 ciekawostki o wybranej miejscowości.

4. W czasie zdobywania sprawności byłem na wycieczce w miejscu, którego do tej pory nie znałem.

Korzystałem z mapy, planu przewodnika stron internetowych (jeśli takie istnieją) poświęconych danej miejscowości.

Zaprowadziłem wycieczkę w wybrane miejsce.

Zrobiłem folder prezentujący daną miejscowość lub jeden z obiektów, który się w niej znajduje.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w zuchowym kursie przewodników turystycznych.

Byłem współorganizatorem pobytu w danej miejscowości wycieczki lub znanej osobistości.

W czasie prezentowania zuchom tej sprawności i w czasie jej zdobywania należy używać nazwy konkretnej miejscowości (lub obszaru np. gmina Dziemiany), po której zuchy maja zostać przewodnikami.
W przypadku zdobywania sprawności zespołowo można zrezygnować z proponowanych zabaw tematycznych (kurs przewodników turystycznych, organizacja pobytu wycieczki lub znanej osobistości) na rzecz innych np. bardziej adekwatnych do obrzędowości kolonii. Wcześniej należy jednak uzyskać od namiestnictwa zgodę na zmiany w regulaminie. Zuchom 5trzeba przedstawiać ostateczną wersję regulaminu – nie wolno wprowadzać zmian w regulaminie w czasie zdobywania sprawności.

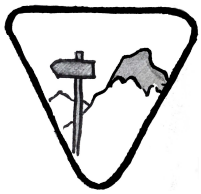

PRZEWODNIK TATRZAŃSKI

1. Jestem samodzielny i wytrwały, nie zrażam się trudnościami. Jestem spostrzegawczy. Szanuję przyrodę i staram się ją poznać.

2. Wiem, na czym polega praca przewodnika tatrzańskiego.

Wiem, co oznacza skrót: TPN, GOPR.

Wiem, co to jest : grań, turnia, regle, hala.

Wiem, na jakie niebezpieczeństwa narażony jest turysta w górach.

3. Potrafię wymienić przynajmniej jedno nazwisko przewodnika tatrzańskiego i umiem o nim opowiedzieć.

Potrafię wymienić przynajmniej 3 miejscowości Podhala.

Potrafię pokazać na mapie miejscowość, którą widziałem.

Potrafię rozróżnić przynajmniej 3 gatunki zwierząt i roślin górskich.

Potrafię opowiedzieć jedną legendę o górach.

Potrafię ubrać się na wycieczkę w góry.

Umiem przejść górskim szlakiem.

4. Wziąłem udział w szkoleniu przewodników tatrzańskich

Wziąłem udział w przynajmniej jednej wycieczce górskiej.

Zwiedziłem co najmniej jedną miejscowość Podhala.

Byłem w schronisku górskim.

PRZYJACIEL PAŁUK

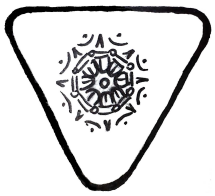

1. Jestem wytrwały i odważny. Szanuję kulturę wsi i twórców ludowych.
2. Wiem, kto to jest etnograf i czym się zajmuje.

Wiem, jak dawniej żyli Pałuczanie.

Wiem, czym był bursztynowy szlak.

Znam kilka słów w gwarze pałuckiej.

Znam co najmniej 2 pałuckie wsie lub miasta i wiem, co warto tam zobaczyć.

Wiem, jak wygląda ludowy strój pałucki.

Znam opowieść związaną z Pałukami.

3. Potrafię wskazać Pałuki na mapie Polski.

Umiem zatańczyć jeden taniec pałucki.

Umiem zaśpiewać piosenkę pałucką.

Umiem wypiekać bułeczki, robić masło i ser.

4. Zrobiłem zupę rybną.

Wykonałem jeden element nawiązujący do sztuki ludowej.

Wyhaftowałem ornament kwiatowy lub oglądałem taki np. w muzeum.

Odwiedziłem artystę pałuckiego.

Poznałem dawną zabawę pałucką.

Wziąłem udział w święcie ludowym.

PRZYRODNIK

1. Szanuję przyrodę i jestem jej wnikliwym obserwatorem. Jestem cierpliwy i spostrzegawczy.

2. Wiem, co to jest fauna, flora i przyroda nieożywiona.

Wiem, dlaczego niektóre gatunki roślin i zwierząt są chronione. Wiem, co to jest park narodowy i rezerwat.

Wiem, jaki park narodowy znajduje się najbliżej mego miejsca zamieszkania, jakie rośliny i zwierzęta można w nim spotkać.

Wiem, co to jest pomnik przyrody i gdzie znajduje się jakiś w mojej okolicy.

3. Potrafię rozpoznać kilka gatunków roślin i zwierząt dziko żyjących w Polsce.

Potrafię: odczytać temperaturę na termometrze zaokiennym; określić, z której strony wieje wiatr; wskazać, z której strony mojego domu wschodzi, a z której zachodzi słońce.

4. Byłem na wycieczce w najbliższym parku narodowym i właściwie zachowywałem się w lesie.

Zaobserwowałem scenę z życia przyrody, opisałem ją lub narysowałem.

Byłem w ogrodzie botanicznym, muzeum przyrodniczym lub zoo.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Zakładałem stację badań przyrodniczych.

Organizowałem akcję pomocy przyrodzie (np. dokarmianie ptaków, budowa karmnika, sadzenie drzewka).

Śpiewam piosenki o przyrodzie.

RADNY

1. Dbam o okolicę, w której mieszkam. Nie jest mi wszystko jedno, co się wokół mnie dzieje. Staram się być dobrym sąsiadem.
2. Wiem, w jakiej gminie i dzielnicy mieszkam. Potrafię wymienić inne dzielnice Warszawy.

Wiem, co to jest samorząd lokalny i o czym decyduje.

Znam nazwisko prezydenta Warszawy.

3. Potrafię brać udział w głosowaniu.

Umiem wskazać, gdzie najbliżej mojego domu znajduje się poczta, apteka, ośrodek zdrowia, posterunek policji.

4. Zrobiłem i powiesiłem na tablicy bloku lub na osiedlu informację o tym, gdzie mieszkańcy mogą szukać pomocy w różnych sprawach.

Byłem w urzędzie dzielnicy lub gminy. Spotkałem się z co najmniej z dwoma radnymi.

Brałem udział w pracy na rzecz naszej dzielnicy lub szkoły.

Przedstawiłem problem, który uważam za ważny dla mnie i moich sąsiadów. Zaproponowałem sposób jego rozwiązania.

Wraz z gromadą:

Brałem udział w obradach Zuchowej Rady Dzielnicy.

RYCERZ

1. Umiem przełamywać strach. Chętnie spieszę innym z pomocą. Można na mnie polegać.
2. Wiem, gdzie w regionie, w którym mieszkam znajduje się zamek rycerski.Wiem, do kogo należał.

Znam co najmniej jedną postać rycerza. Wiem ,czego dokonał.

Wiem, kiedy odbyła się Bitwa pod Grunwaldem i kto brał w niej udział.

3. Potrafię kulturalnie się zachowywać.

Potrafię opowiedzieć rycerską legendę.

Umiem celnie strzelać z łuku, trafić w biegu kopią w pierścień.

4. Zrobiłem dla siebie zbroję.

Zostałem pasowany na rycerza.

Byłem w stajni. Odpowiednio zachowywałem się wobec koni.

Byłem w zamku lub podziwiałem mury obronne.

Wraz z gromadą

Brałem udział w turnieju rycerskim.

Brałem udział w wielkich łowach.

Wykonałem rycerski uczynek.

SŁOWIANIN - SŁOWIANKA

1. Zgodnie pracuję w gromadzie. Chętnie pomagam innym.

2. Wiem, jak żyli, czym się trudnili i jak się ubierali dawni Słowianie.

Znam co najmniej jedna słowiańską baśń.

Znam kilka słowiańskich narodów.

Wiem, kim byli Mieszko I i Bolesław Chrobry oraz czym się zasłużyli.

3. Potrafię rozpoznać kilka roślin leczniczych i leśnych owoców jadalnych.

Umiem wchodzić na drzewo.

Potrafię przygotować glinę do lepienia.

4. Zrobiłem przyrząd codziennego użytku lub broń używaną przez Słowian.

Przez czas zdobywania sprawności nosiłem słowiańskie imię, opisujące mój charakter lub jakiś mój czyn.

Wraz z gromadą:

Budowałem słowiańskie grodzisko, osadę nawodną lub szałas w lesie.

Brałem udział w wyprawie wojennej lub łowach.

Uczestniczyłem w postrzyżynach, obchodach rękawki, nocy kupały lub topieniu marzanny.

WARS I SAWA

1. Dbam o Warszawę. Nie niszczę jej zabudowań, ani przyrody. Nie śmiecę na ulicy. Staram się dowiedzieć o Warszawie jak najwięcej. Chętnie udzielam informacji tym, którzy jej nie znają.

2. Znam kilka warszawskich legend. Wiem, jak wygląda herb Warszawy.

Wiem, kiedy było Powstanie Warszawskie.

Znam nazwy dzielnic Warszawy. Wiem, w której z nich mieszkam, chodzę do szkoły i na zbiórki. Znam co najmniej 1 miejsce w innej dzielnicy, wiem, jak do niego dojechać z mojego domu.

Znam nazwisko prezydenta Warszawy.

3. Umiem opowiedzieć o jednym obiekcie, który znajduje się w Warszawie.

Potrafię iść według planu miasta. Umiem odnaleźć ulicę na planie.

Potrafię korzystać z transportu miejskiego.

4. Byłem na Starym Mieście, a także w Łazienkach lub Wilanowie.

Zwiedziłem co najmniej 1 zabytek lub muzeum.

Zrobiłem album ze zdjęciami Warszawy lub narysowałem albo namalowałem fragment miasta.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w pożytecznej pracy na rzecz Warszawy.

Nauczyłem się śpiewać piosenkę o Warszawie.

WILCZEK-SŁONECZKO

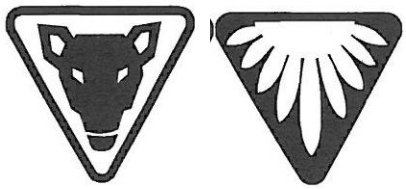

1. Nigdy nie zapominam o tym, że jestem zuchem. Dbam o dobre imię polskich harcerzy i zuchów.

2. Wiem, co to jest skauting.

Wiem, kim byli Robert Baden Powell, Andrzej i Olga Małkowscy, Jadwiga Falkowska, Aleksander Kamiński.

Znam jedną przygodę Antka Cwaniaka i jego gromady.

Wiem, co to były Szare Szeregi.

3. Umiem zaśpiewać starą zuchową piosenkę.

Potrafię poprowadzić jedną zabawę zuchową z dawnych lat.

4. Opowiedziałem swoim kolegom o tym, co to znaczy być zuchem i o gromadzie, do której należę.

Spełniłem dobry uczynek.

Byłem na Cmentarzu Komunalnym na Powązkach przy grobach harcerek i harcerzy.

Wraz z gromadą:

Spotkałem się z zuchami z innej organizacji.

Brałem udział w pokazie naszych umiejętności lub w defiladzie zuchowej.

Dbałem o totem gromady. (Jeśli gromada nie ma totemu - Zrobiłem totem gromady).

Sprawność wyłącznie dla starszych zuchów, będących długo w gromadzie. Mogą ją zdobywać w czasie zbiórek pierwszego miesiąca dla nowych zuchów. Jest to sprawność bardzo trudna. Po pierwsze ze względu na to, że dzieci w wieku wczesnoszkolnym nie myślą kategoriami historycznymi i w zasadzie wcale nie znają historii. Po drugie dlatego, że przed przystąpieniem do jej zdobywania, kadra MUSI sięgnąć do literatury.
Nazwa sprawności jest niestety myląca. Zuchy-dziewczynki nie były powszechnie nazywane „słoneczkami", słoneczko widniało na ich odznace. Chłopcy w wieku zuchowym nazywani byli wilczkami przed wprowadzeniem w życie pomysłów Kamińskiego, a więc w czasie, gdy gałąź męska nie miała osiągnięć w pracy z nimi. Jednak po 1932 odznaką zuchów-chłopców nadal pozostawała głowa wilczka.
Wśród wymagań umieściłam też takie, które nawiązują do historii harcerstwa w czasie ostatniej wojny. Wydaje mi się, że prezentując zuchom nasze dzieje nie można pominąć tej problematyki, chociażby dlatego, że w tej sprawności odwołujemy się do tradycji „przedwojennego harcerstwa".

ZAWISZAK

1. Jestem zdyscyplinowany. Sumiennie wykonuję polecenia drużynowego. Można na mnie polegać w każdej sytuacji. Dotrzymuję powierzonej mi tajemnicy. Jestem uczynny i koleżeński.
2. Wiem, kiedy trwała II Wojna Światowa i jakie państwa w niej walczyły.

Wiem, kiedy wybuchło Powstanie Warszawskie i jak długo trwało.

Wiem, czym było Polskie Państwo Podziemne.

Wiem, co to były Szare Szeregi. Znam znaczenie hasła „Dziś, Jutro, Pojutrze”.
Wiem, kim byli Zawiszacy.

3. Potrafię wymienić nazwiska i pseudonimy co najmniej 2 członków Szarych Szeregów, wiem w jakich akcjach brali udział.

Potrafię wymienić kilka rodzajów broni używanej po obu stronach.

Znam dokładnie najbliższą okolicę szkoły i domu. Potrafię odnaleźć wskazany adres.

Umiem czołgać się, podchodzić, rzucać „granatem” i butelką z „benzyną”.

Potrafię zaśpiewać piosenkę z Powstania Warszawskiego.

4. Posługuję się co najmniej 1 szyfrem. Potrafię zaszyfrować i odszyfrować list.

Pomyślnie przeszedłem próbę odwagi i sprawności.

Przyjąłem konspiracyjny pseudonim.

Posługiwałem się tajnymi znakami, ustalonymi przez gromadę.

Wraz z gromadą:

Zwiedziłem wystawę poświęconą Powstaniu Warszawskiemu.

Wykonałem gazetkę poświęconą Powstaniu Warszawskiemu.

Sprawność przeznaczona raczej dla starszych zuchów. Dzieci nie maja poczucia czasu historycznego, ani pojęcia o faktach, które starszym wydają się oczywiste. Informacje dotyczące wojny i okupacji należy wprowadzać stopniowo, tak aby wszystkie ułożyły się im w logiczną całość. Lepiej, aby zuchy miały mniej wiadomości niż, aby w głowach ich powstał mętlik.

ŻAK - NAWOJKA

1. Staram się jak najlepiej uczyć. Jestem pracowity i gospodarny.
2. Wiem, kim byli żacy. Znam legendę o Nawojce.

Wiem, czego uczyli się scholarowie w Akademii Krakowskiej. Wiem, kiedy powstała ta uczelnia.

Znam kilka słów po łacinie oraz 1 przysłowie.

3. Potrafię dbać o siebie jak żak, mieszkający na stancji. Umiem przyszyć guzik, wyprać skarpetki, przygotować kanapkę na drugie śniadanie.
4. Zrobiłem czapkę żaka lub inny rekwizyt potrzebny do zabawy.

Napisałem gęsim piórem swoje imię i nazwisko.

Rozsądnie gospodarowałem swoimi pieniędzmi.

Wraz z gromadą:

Bawiłem się w żaków. Byłem słuchaczem jednego z wydziałów uniwersytetu, na przykład: astronomii, przyrody, matematyki.

Zostałem poddany otrzęsinom.

Byłem na wycieczce na wyższej uczelni.

Dokładna interpretacja mało precyzyjnie sformułowanego punktu -"Rozsądnie gospodarowałem swoimi pieniędzmi" należy do drużynowego. Jego zadaniem jest stwierdzenie, w jaki sposób zuch ma dostęp do pieniędzy (czy otrzymuje kieszonkowe). Zadanie, które podejmie zuch, może być prostą próbą charakteru Przykłady zadań: nie będzie kupować na wycieczce słodyczy, przez tydzień będzie notować na co wydaję pieniądze, zrobi skarbonkę (to ostatnie to już ostateczność, jeśli nie można wymyślić już nic sensowniejszego). Każdy zuch samodzielnie lub w porozumieniu z drużynowym powinien obrać zadanie dla siebie. Drużynowy musi czuwać, aby nie przekraczało ono możliwości zucha.

ŻOŁNIERZ

1. Jestem posłuszny i zdyscyplinowany. Nie boję się trudów. Dbam o swoją tężyznę fizyczną. Gdy potrzeba, pomagam słabszym i poszkodowanym.
2. Znam różne rodzaje wojsk.

Wiem, jakie działania wojenne II Wojny Światowej miały miejsce w regionie, w którym mieszkam.

Znam co najmniej 4 stopnie wojskowe i ich oznaczenie.

Umiem składać mundur, słać łóżko i obierać ziemniaki.

3. Potrafię ubrać się w ciągu 3 minut.

Potrafię salutować, maszerować, stawać w pozycji baczność i spocznij.

Potrafię odpowiednio zachowywać się, gdy grany jest Hymn Narodowy.

Umiem złożyć meldunek.

Potrafię wskazać na mapie poszukiwany obiekt.

4. Sprawnie wykonałem rozkaz.

Wraz z gromadą:

Byłem w jednostce wojskowej, rozmawiałem z żołnierzami.

Przeszedłem podstawowe szkolenie wojskowe.

Złożyłem wojskową przysięgę.

Brałem udział w manewrach.

Niosłem pomoc ludności cywilnej.

Śpiewałem żołnierskie piosenki.

GRUPA SPRAWNOŚCI: „ZUCH HOBBISTA”

ASTRONOM

1. Jestem wytrwały i spostrzegawczy. Lubię obserwować wieczorne niebo.
2. Wiem, czym zajmuje się astronom i co to jest astronomia.

Wiem, kim był Mikołaj Kopernik i znam jego największe odkrycie.

Wiem, co to jest planeta, gwiazda, księżyc, kometa, meteor.

Znam nazwy kilku planet Układu Słonecznego.

Wiem, skąd pochodzą nazwy planet i gwiazdozbiorów.

3. Umiem obserwować niebo za pomocą lunety lub lornetki.

Umiem wskazać na niebie trzy gwiazdozbiory.

Umiem wskazać na niebie Gwiazdę Polarną.

4. Zrobiłem model układu słonecznego.

Obserwowałem: gwiazdy, księżyc, wschód lub zachód słońca.

Zrobiłem notatki z obserwacji.

Byłem w planetarium lub obserwatorium astronomicznym.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w obserwatorium astronomiczne.

Przedstawiliśmy legendy o gwiazdach, księżycu lub słońcu.

Jako zespołowa sprawność nadaje się do zdobywania na kolonii lub zimowisku, kiedy mamy czas wieczorem. Jeżeli decydujemy się zdobywać tą sprawność w ciągu roku to raczej w zimie, kiedy wcześnie robi się ciemno lub zaplanujmy biwak/wycieczkę na obserwację.
Notatki z obserwacji powinny zawierać informacje o czasie rozpoczęcia obserwacji, pogodzie (np. zachmurzenie), czas zachodu słońca, wschodu księżyca, pojawienia się gwiazd, ew. pojawienia się meteorów, zakończenia obserwacji.

BAJARZ

1. Lubię baśnie i legendy. Chętnie dzielę się z innymi swoją wiedzą, lecz nie przechwalam się. Staram się walczyć z tremą.

2. Wiem, kim byli H.Ch. Andersen, bracia Grimm, Ch. Perrault.

Znam nazwiska 2 polskich bajkopisarzy i co najmniej po jednym z jego utworów.

Znam 3 bajki.

Wiem, jaka jest różnica między bajką a legendą.

3. Potrafię opowiedzieć o autorze mojej ulubionej bajki.

4. Staram się mówić wyraźnie, odpowiednio modulować głos.

Zrobiłem spis książek i czasopism z baśniami i legendami. Wiem, gdzie można je znaleźć.

Opowiedziałem legendę na zbiórce lub pełniłem funkcję narratora w teatrzyku zuchowym.

Wykonałem album z ilustracjami do ulubionej bajki lub wykonałem figurę lub kukiełkę, lub postać z masy itp. bohatera bajki.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w spotkaniu z bohaterami z bajek.

Wraz z gromadą obejrzałem bajkę np. w teatrze.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach:
związanych z historią lub geograficznymi regionami Polski lub innych krajów (np. Góral, góralka; Słowianin, Słowianka; Ambasador przyjaźni – grupa Moja ojczyzna-mój dom; Spartanin, Spartanka; Podróżnik - grupa Wielka przygoda)
związanych z postaciami bajkowymi, fantastycznymi (grupa Wielka przygoda- Pan Kleks; Janosik; Przyjaciel Muminka)
Bajki i legendy mogą zuchy opowiadać na zbiórkach podczas cyklu sprawnościowego. Na kolonii- wieczorami na dobranoc.
Ad.4 – Należy stopniować stopień trudności w zależności od wieku – np. dłuższa lista lektur dla zuchów starszych. Majsterka postaci bohatera z bajki może być wykonana dowolną techniką, również przy tym należy uwzględnić zdolności i możliwości zucha.
Informacje o autorach piszących dla dzieci można znaleźć m.in. w: W. Kopaliński, *Słowniku mitów i tradycji kultury*, PIW, Kraków, 1997

DEKORATOR

1. Jestem dokładny i staranny.

2. Wiem, kto to jest dekorator. Wiem, jakimi przyborami pracuje.

Wiem, czym zajmuje się scenograf, dekorator wnętrz, stylista.

Znam różne rodzaje materiałów dekoracyjnych. Wiem, jak można je wykorzystać.

Znam różne techniki plastyczne.

Wiem, co to jest motyw zdobniczy (ornament).

3. Umiem zrobić szablony oraz posługiwać się nimi.

Umiem zrobić ozdobną okładkę na książkę.

Wykonałem(am) element zdobniczy.

4. Ułożyłem wystawę prac lub zbiorów naszej gromady podczas kiermaszu, wystawy, zabawy w sklep itp.

Nakryłem i udekorowałem stół.

Ułożyłem kompozycje z kwiatów (suchy bukiet, stroik, ikebanę)

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w Szkołę Artystyczną lub braliśmy udział w warsztatach.

Ozdobiliśmy pomieszczenie na uroczystość zuchową.

Przygotowaliśmy projekt wystawy sklepowej.

Byliśmy w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach zespołowych:
Giermek, Dworka; Żak, Nawojka (grupa Moja ojczyzna-mój dom), Pan Kleks, Aktor (Wielka przygoda)- dekorowanie sali na bal, juwenalia czy pasowanie na rycerza, przedstawienia; Sprzedawca, Drukarz, Kolejarz, Ogrodnik itp. – wystawa czy kiermasz
Zuch dekorator lubi dekorować miejsca, w których przebywa, robi to czysto i ze smakiem. Jego zdolności mogą być wykorzystane przy min. ww. sprawnościach w trakcie roku harcerskiego, także podczas kolonii zuchowej lub organizowania okolicznościowej wystawy.
Ad.4 należy zwrócić uwagę zucha na zaktualizowane znaczenie terminu „dekorator".
Można wykorzystać te zainteresowania podczas dekorowania miejsc uroczystości gromady, np. Wigilii.

FOTOGRAF

1. Jestem cierpliwy i staranny. Lubię robić zdjęcia. Dbam o sprzęt fotograficzny.
2. Wiem, z jakich części zbudowany jest aparat fotograficzny i do czego one służą.

Wiem, co to jest pozytyw i negatyw.

Wiem, co to są slajdy.

3. Umiem zrobić dobre technicznie zdjęcie.

Umiem zmienić film lub kartę pamięci oraz baterie w aparacie.

Umiem obsłużyć rzutnik do slajdów.

4. Zrobiłem zdjęcie portretowe i zdjęcie krajobrazu.

Zrobiłem fotoreportaż ze zbiórki.

Przygotowałem album lub gazetkę ścienną z własnymi zdjęciami.

Byłem u fotografa.

Widziałem, jak wywołuje się zdjęcia.

Oglądałem album ze zdjęciami zawodowego fotografa. Wskazałem fotografię, która najbardziej mi się podoba i powiedziałem innym zuchom, dlaczego właśnie ją wybrałem.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w studio fotograficzne i fotoreporterów. Zorganizowaliśmy sesję zdjęciową.

Byliśmy na wystawie fotograficznej.

Zorganizowaliśmy wystawę swoich zdjęć.

Zuch może robić zdjęcia aparatem automatycznym lub cyfrowym, ale podczas zdobywania sprawności powinien zapoznać się z budową klasycznego aparatu fotograficznego. Z części aparatu fotograficznego zuch musi znać: obiektyw, korpus, lampę błyskową. Starszy zuch powinien wiedzieć, co to jest migawka i przysłona.
„Zdjęcie dobre technicznie" oznacza zdjęcie prawidłowo wykadrowane, ostre i dobrze naświetlone.

GAMBLER

1. Mam silną wolę. Potrafię zrezygnować z gry, gdy mam coś innego do zrobienia.
2. Znam kilka gier komputerowych, w tym co najmniej jedną zręcznościową, jedną logiczną, jedną strategiczną i jedną edukacyjną. Potrafię o nich opowiedzieć, wskazać ich wady i zalety.

Oprócz gier znam przynajmniej jeden inny program komputerowy i wiem, do czego on służy.

Wiem, do czego służy joystick lub gamepad.

Wiem, co to jest wirus komputerowy i jakie mogą być jego objawy.

Wiem, dlaczego zbyt długie przesiadywanie przed komputerem jest szkodliwe dla zdrowia. Wiem, ile czasu dziennie można bezpiecznie grać w gry komputerowe.

3. Umiem włączyć i bezpiecznie wyłączyć komputer.

Potrafię uruchomić i zamknąć grę.

4. W co najmniej jednej grze osiągnąłem taki poziom, że wpisałem się do tabeli wyników.

Umiem odpowiednio ustawić krzesło, stolik komputerowy, monitor, klawiaturę i mysz lub joystick oraz zachować właściwą postawę w czasie siedzenia przy komputerze.

Zorganizowałem zawody w jednej grze komputerowej.

Przygotowałem zestaw ćwiczeń, które wykonuję po wstaniu od komputera.

Sprawność gamblera można zdobywać tylko indywidualnie.
Znajomość gier może obejmować także gry play-station na ekranie telewizora.
Zuch powinien umieć przygotować miejsce do grania w gry tak, aby zachować właściwą postawę, odpowiednią odległość od monitora, wygodne ułożenie rąk.

GEOLOG

1. Jestem dociekliwy, spostrzegawczy i dokładny.

2. Wiem, co to jest geologia i czym się zajmuje geolog.

Wiem, jakiego sprzętu używa geolog.

Wiem, co to jest skamieniałość.

Wiem, co to jest wulkan.

Wiem, co to jest woda oligoceńska.

Wiem, jak powstają góry.

3. Umiem rozpoznać 5 skał i minerałów.

Umiem opisać barwę, przezroczystość, połysk skały.

Umiem zbadać twardość skały.

4. Zbieram skały i minerały.

Zorganizowałem wystawę okazów geologicznych.

Zrobiłem profil (przekrój) glebowy.

Byłem w muzeum Ziemi lub muzeum geologicznym lub wystawie/giełdzie skał i minerałów lub kopalni lub kamieniołomie.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w zuchowych wykopaliskach paleontologicznych.

Bawiłem się w wyprawę do wnętrza Ziemi.

Ze sprzętu geologicznego zuch powinien wymienić i powiedzieć do czego służą - młotek geologiczny, dłuto, kopaczkę, szczotkę lub pędzelek, lupę.
Ze względu na trudności zuchów z pojmowaniem czasu przeszłego nie należy wymagać od nich znajomości er i okresów geologicznych.

GIMNASTYK

1. Jestem systematyczny i wytrwały. Dokładnie wykonuję każde ćwiczenie. Staram się zachować prawidłową postawę.

2. Znam 3 konkurencje gimnastyczne.

Wiem, do czego służą przyrządy gimnastyczne: równoważnia, skrzynia, poręcze.

Wiem, co to są ćwiczenia rozgrzewające. Wiem, dlaczego poprzedzają one właściwy trening.

3. Umiem zrobić przewrót w tył i w przód, wykonać głęboki skłon dotykając dłońmi podłogi, jaskółkę, mostek z pozycji leżącej *.

Umiem wykonywać proste ćwiczenie gimnastyczne w rytm muzyki. Zaprezentowałem(am) je na kominku.

Umiem zrobić ćwiczenia na drabince, materacu, ławeczce.

4. Zrobiłem(am) pomoc do ćwiczeń gimnastycznych: woreczki z grochem, szarfy lub piłki szmaciane.

Oglądałem zawody gimnastyczne.

Zaprezentowałem układ gimnastyczny.

Przez cały zdobywania sprawności gimnastykowałem się systematycznie

Prowadziłem w szkole, na zbiórce lub na kolonii gimnastykę lub rozgrzewkę.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w Akademię Gimnastyczną.

Zorganizowaliśmy pokazy lub zawody gimnastyczne.

Wraz z gromadą zaprezentowałem układ gimnastyczny.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach:
Olimpijczyka; Rycerza; Spartanina, Spartanki; Kosmonauty.
Drużynowy powinien zwrócić uwagę na to, czy zuch może wykonywać wszystkie ćwiczenia gimnastyczne. Szczególnie ważne jest to w przypadku skrzywienia kręgosłupa (zabrania się robienia m.in. mostka), chorób oczu itp.
SYSTEMATYCZNOŚĆ: częstotliwość zależy od dojrzałości dziecka (tzn. od tego, czy jest już w stanie wziąć na siebie taką odpowiedzialność), jego dotychczasowej sprawności fizycznej. Nie może to być jednak rzadziej niż 3 razy w tygodniu. Można w to wliczyć WF (2 x w tygodniu + 1 x samodzielnie).

GÓRALSKI ARTYSTA

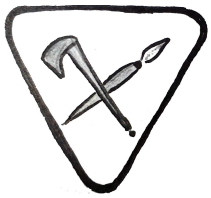

1. Jestem staranna, pracowita i dokładana. Zaczętą pracę doprowadzam do końca. Szanuję ludzi, którzy zajmują się twórczością ludową i kulturą wsi. Chętnie biorę udział w przedstawieniach lub pokazach twórczości ludowej.
2. Znam obrzędy, zwyczaje, stroje i taniec polskich górali, np. podhalańskich.

Znam co najmniej jedną ludową legendę z gór.

Wiem co to jest gwara i folklor.

Wiem, jacy górale zamieszkują kraje sąsiadujące z Polską.

3. Potrafię wymienić jedno z większych miast zamieszkiwanych przez górali.

Potrafię śpiewać pieśń góralską.

Potrafię opowiedzieć o jednym artyście góralskim (malarzu, muzyku, architekcie).

Potrafię powiedzieć kilka słów gwarą.

4. Odwiedziłem muzeum lub galerię sztuki góralskiej.

Pokazałem innym swoją twórczość (np. przygotowałem przedstawienie, prezentację pieśni i przyśpiewek góralskich, zaprezentowałem wystawę prac rysunkowych).

HIGIENISTA

1. Przestrzegam zasad higieny osobistej. Dbam o czystość. Codziennie zmieniam bieliznę.

2. Wiem, na czym polega codzienna toaleta.

Wiem, kiedy należy myć ręce.

Wiem, jak powinno być zorganizowane miejsce do nauki i w jakich warunkach powinno się czytać, pracować przy komputerze, oglądać telewizję.

Wiem co oznaczają skróty SANEPID i PCK.

Potrafię sam dokładnie umyć się pod prysznicem.

3. Umiem zamieść podłogę i utrzymać porządek w szafce.

Umiem złożyć mundur.

Umiem udzielić pierwszej pomocy w przypadku lekkiego skaleczenia.

Uprałem bieliznę osobistą.

Ułożyłem zdrowy jadłospis na cały dzień.

4. Zrobiłem zdrową sałatkę /surówkę.

Byłem w komisji czystości na kolonii lub byłem odpowiedzialny za utrzymanie sali w porządku po zbiórce (3 razy).

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Założyliśmy „Zuchowy Klub Zdrowia". Przeprowadziliśmy akcję propagującą zdrowy tryb życia (plakaty, scenki)

Sprawność tę można wykorzystać przede wszystkim przy sprawności Lekarza. Można ją zdobywać w ciągu roku, na kolonii zuchowej, biwaku.
Zuch – higienista dba o higienę swojego ciała i miejsca przebywania. Chętnie udziela innym pomocy.
Warto zapoznać zuchy z piramidą zdrowego żywienia, zaprosić na zbiórkę gościa, pójść z wizytą do przychodni czy higienistki szkolnej.

INFORMATYK

1. Jestem spokojny, uważny i dokładny. Interesuję się komputerami.
2. Potrafię rozróżnić części składowe komputera PC, wiem do czego służą.

Znam trzy rodzaje programów komputerowych i wiem do czego służą.

Wiem, co to jest system operacyjny, program, plik i folder (katalog).

Wiem, co to jest internet i e-mail.

3. Umiem włączyć i bezpiecznie wyłączyć komputer, monitor i drukarkę.
4. Umiem napisać prosty tekst używając odpowiedniego programu komputerowego.

Sprawnie posługuję się myszą.

Potrafię zapamiętać plik na dysku i na dyskietce.

Potrafię wydrukować tekst z komputera.

Narysowałem prosty rysunek przy pomocy programu graficznego.

Sprawność do zdobywania wyłącznie w sposób indywidualny. Sprawność nie powinna być zdobywana w sposób zespołowy, bo nie daje możliwości zastosowania różnorodnych zuchowych form pracy i utrzymania zasady przemienności elementów na zbiórce. Ponadto siedzenie przez własnym komputerem nie umożliwia działania zespołowego (przynajmniej na poziomie zucha i przy obecnie dostępnych środkach technicznych).
Aby zachęcić zuchy do zdobywania tej sprawności można zorganizować zbiórkę w szkolnej pracowni komputerowej, np. podczas zdobywania sprawności drukarza, kosmonauty, dziennikarza, dekoratora, kronikarza, łamigłowy.
Zuch powinien znać trzy rodzaje programów czyli np. edytor tekstu, program graficzny, kalkulator. Nie musi umieć korzystać z nich wszystkich.

KINOMAN

1. Lubię chodzić do kina. Interesuję się filmem.
2. Znam kilka filmów. Wiem, kto był ich reżyserem i kto grał w nich główne role.

Wiem, co to jest obsada.

Wiem, jakie nagrody przyznaje się twórcom filmowym. Potrafię powiedzieć kto zdobył w tym roku jedną z takich nagród.

Znam trzy kina w Warszawie. Wiem, jak do nich trafić.

3. Potrafię odróżnić kilka gatunków filmowych.

Umiem właściwie zachowywać się w kinie.

Umiem opowiedzieć swój ulubiony film.

Umiem znaleźć w programie kinowym informacje o miejscu i godzinie wyświetlania filmu.

Umiem odróżnić filmy przeznaczone dla dzieci (w telewizji i w programie kinowym).

4. Byłem w kinie.

Wykonałem album ze zdjęciami ulubionych aktorów.

Zaprezentowałem gromadzie moją kolekcję filmową (np. muzykę filmową, fotosy aktorów, plakaty z filmów).

Zorganizowałem konkurs wiedzy o filmie.

KOLEKCJONER

1. Jestem systematyczny i wytrwały Każdą rozpoczętą pracę doprowadzam do końca.

2. Wiem, gdzie i w jaki sposób można zdobyć egzemplarze do mojej kolekcji.

Wiem, jak zabezpieczyć przed zniszczeniem zbierane przeze mnie „skarby".

Znam kilka ciekawostek, które ich dotyczą.

Znam pochodzenie każdego przedmiotu z mojej kolekcji.

3. Umiem opowiedzieć o moich zbiorach i zaprezentować je.

Umiem właściwie przechowywać moją kolekcję.

Umiem posegregować moje zbiory i zrobić album lub pudełko dla nich.

4. Zaprezentowałem kolekcję wystawie lub na zbiórce.

Opowiedziałem o historii mojej kolekcji oraz o moich zainteresowaniach.

Wymieniam zbiory z innymi zbieraczami.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Zorganizowaliśmy Zuchową Wystawę naszych kolekcji.

Byliśmy na wystawie lub w muzeum, gdzie można znaleźć eksponaty odpowiadające naszym zainteresowaniom.

Spotkaliśmy się z kolekcjonerem posiadających bogate zbiory.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach: Przewodnik po..., Listonosz, Leśnik i wielu innych, podczas zdobywania których zuchy mogą zdobyć coś do zbierania (widokówki, znaczki, modele...). Nie trzeba jej zdobywania łączyć na siłę ze sprawnością zespołową.
Zuchy zbierają różne rzeczy. Sprawność ta ma na celu nie tylko pogłębianie wiedzy o zbieranych/ zebranych okazach, lecz także zachęcenie zuchów do zakładania kolekcji i rozszerzania swoich zainteresowań. Sprawność może być zdobywana kilkakrotnie, za każdym razem będzie polegać n opiece nad inną kolekcją. Uwaga!!! Zuch nie powinien porzucać swej kolekcji po zdobyciu sprawności.

KRONIKARZ

1. Jestem systematyczny i cierpliwy. Jestem dobrym obserwatorem. Lubię zapisywać i ilustrować mijające zdarzenia. Robię to systematycznie.

2. Wiem, kto to jest kronikarz.

Znam różne sposoby rejestrowania informacji w dawnych czasach i dzisiaj.

Znam nazwisko 1 polskiego kronikarza. Wiem, w jakim języku pisał i o jakich wydarzeniach wspominał.

Znam postać Koszałka Opałka i jedną z jego przygód.

3. Umiem pisać starannie i czytelnie.

Umiem wykorzystać różne sposoby zdobienia ksiąg.

4. W pracy kronikarskiej korzystałem z różnych sposobów zapisu wydarzeń.

Pełniłem funkcję kronikarza w gromadzie (4 zbiórki pod rząd + opisanie 3 ważnych wydarzeń z życia gromady).

Zrobiłem drzewo genealogiczne lub kronikę wydarzeń rodzinnych.

Narysowałem inicjał.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w szkołę kronikarzy.

Zorganizowaliśmy konkurs na najbardziej ciekawie zapisaną historię.

Zrobiliśmy reportaż z ważnego wydarzenia z życia gromady.

Sprawność tę można wykorzystać przede wszystkim przy sprawnościach w których kronikarz będzie prowadził dziennik zdarzeń, np. Ambasador Przyjaźni, Podróżnik. Przy sprawności Drukarza może on zamieścić w gazetce gromady relację z wycieczki lub ciekawą przygodę gromady.
Sprawność można zdobywać zarówno podczas roku harcerskiego, jak również na kolonii zuchowej, biwaku gromady.
Ad.2 polscy kronikarze: Jan Długosz, Janko z Czarnkowa, Wincenty Kadłubek, Jan Chryzostom Pasek – szukaj w: W. Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, PIW, Kraków, 1997
Ad.3.2 chodzi tu przede wszystkim o inicjały
Ad. 3.3 sposoby zapisu zdarzeń: zdjęcie, film wideo, zapis na taśmie magnetofonowej; wywiady, wycinki z gazet...
Kronika wydarzeń rodzinnych – to, co wydarzyło się ostatnio i wcześniej: uroczystości, spotkania rodzinne itp.

KYNOLOG

1. Lubię zwierzęta, pomagam im i zawsze staję w ich obronie.
   Zachęcam innych o opieki nad zwierzętami.
2. Wiem, w jaki sposób należy opiekować się psem.

Wiem, w jaki sposób zapobiega się niepotrzebnemu rozmnażaniu psów.

Znam co najmniej 10 ras psów, o każdej mogę powiedzieć coś ciekawego.

Wiem, jaki podział ras na grupy obowiązuje w Polskim Związku Kynologicznym.

Wiem, na czym polega ocena psów na wystawie.

3. Potrafię na podstawie zachowania się psa odczytać jego zamiary.

Umiem zachować się w przypadku zaatakowania przez psa.

4. Potrafię wyczesać psa.

Nauczyłem psa wykonywać proste polecenie lub prowadzić go na ringówce.

Założyłem album ze zdjęciami psów i informacjami o nich.

Oglądałem film lub przeczytałem książkę opowiadającą o psach.

Włączyłem się w działanie mające pomóc bezpańskim psom.

ŁAMIGŁOWA

1. Jestem systematyczny i cierpliwy. Lubię rozwiązywać różne łamigłówki.

2. Wiem, co to jest krzyżówka, rebus, zagadka.

Znam tytuły 2 czasopism, które często zamieszczają łamigłówki.

Wiem, jak odnaleźć w słowniku lub encyklopedii potrzebne do rozwiązania łamigłówki słowa.

3. Umiem ułożyć zagadkę, logogryf i rebus.

Potrafię rozwiązywać krzyżówki i prawidłowo odszukać miejsce, w które należy wpisać hasło.

Umiem odczytać wiadomość zapisaną znanym mi szyfrem.

Umiem zadać kilka zagadek.

4. Rozwiązałem kilkanaście łamigłówek różnego typu.

Kilka rozwiązań wysłałem do czasopism.

Ułożyłem dla kolegów kilka łamigłówek różnego typu.

Zrobiłem sobie zeszyt z trudnymi lub często występującymi w krzyżówkach wyrazami.

Wyjaśniłem innym zasady rozwiązywania jednego rodzaju łamigłówek.

Jeżeli sprawność jest zdobywana wraz z gromadą:

Bawiliśmy się np. w Biuro Zadań Trudnych „Łamigłowa".

Zorganizowaliśmy wieczór łamigłówek.

Zaprezentowaliśmy kilka zagadek na spotkaniu zuchowym.

Zrobiliśmy wielką księgę zagadek naszej gromady.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach zespołowych: Drukarz, Dziennikarz.
Zdobywanie tej sprawności powinno się odbywać nie tylko w pomieszczeniu, lecz również w terenie. Można odszyfrowywać różne zagadki przyrodnicze. Zagadki mogą dotyczyć wiadomości zdobytych podczas każdego cyklu sprawnościowego i być wykorzystane podczas zbiórki na dany temat.
Należy pamiętać o stopniowaniu trudności zagadek do możliwości zuchów.
Słowniczek :
Krzyżówka – zagadka literowa polegająca na wpisywaniu odgadywanych wyrazów w rubryki krzyżujące się ze sobą
Logogryf – rodzaj łamigłówki polegającej na ułożeniu z podanych sylab szeregu wyrazów, których początkowe, końcowe lub środkowe litery odczytane w odpowiednim porządku dadzą rozwiązanie.
Rebus – zagadka przedstawiona za pomocą rysunków i liter
Zagadka – krótki tekst, często wierszowany, zawierający treść celowo niejasną, której trzeba się domyślić, którą trzeba odgadnąć.

ŁAZIK

1. Dbam o zdrowie i sprawność fizyczną. Lubię wycieczki piesze. Nie marudzę w czasie drogi. Szanuję zabytki przyrody i kultury.
2. Wiem, jak się ubrać na wycieczkę w zależności od pory roku.

Wiem, jak trzeba maszerować, aby zachować siły na cały czas wędrówki.
Wiem, jak trzeba zachowywać się idąc szosą.

3. Potrafię skompletować ekwipunek na wycieczkę jednodniową i zapakować go.

Umiem poprowadzić szlakiem turystycznym i wskazać na mapie drogę przejścia nim.

Potrafię zaśpiewać co najmniej jedna piosenkę turystyczną.

Umiem zrobić kanapkę na wycieczkę.

4. Byłem co najmniej na 3 wycieczkach pieszych.

Opisałem jedną z wycieczek (np. w kronice gromady). Swoją relację ozdobiłem(am) ilustracjami, fotografiami lub pamiątkami z wycieczki.

Oczyściłem buty po wycieczce.

Uzupełniłem książeczkę OTP.

Nie chodzi o pokazanie trasy na sztabówce lecz na mniej dokładnej mapie turystycznej Dla młodszych zuchów za realizację zadania wystarczy przyjąć wskazanie punktu wyjścia i punktu końcowego wycieczki.
Chodzi tu przede wszystkim o wypracowanie samodzielności zucha, a nie wyłącznie o nabijanie kilometrów.

MALARZ

1. Bacznie obserwuję otaczający mnie świat. W pracy jestem dokładny i staranny. Zawsze kończę rozpoczęte dzieło.
2. Znam nazwisko przynajmniej jednego sławnego malarza polskiego i jednego obcego. Znam obrazy, które namalowali. Potrafię wymienić ich tytuły.

Wiem, co to jest pejzaż, martwa natura, portret, akt.

Znam najważniejsze przybory i materiały malarskie. Wiem, do czego one służą.

3. Potrafię wykonać prace co najmniej trzema technikami malarskimi.

Umiem przygotować przybory do malowania.

Umiem zrobić passe-partout i oprawić obrazek.

4. Byłem na wystawie obrazów. Opowiedziałem o swoich wrażeniach lub opisałem je.

Wykonałem ilustrację do ulubionej bajki lub książki.

Przygotowałem wystawę swoich prac. Oprowadziłem po niej zaproszonych gości.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem uczniem Zuchowej Akademii Sztuk Pięknych.

Wraz z gromadą odwiedziłem pracownię malarza.

Brałem udział w spotkaniu z malarzem z przeszłości.

Brałem udział w organizacji uroczystego wernisażu prac gromady.

MAŁY DŻOKEJ

1. Lubię zwierzęta, Jestem cierpliwy i wytrwały. Nie zrażam się niepowodzeniami.

2. Wiem, co to jest stęp, kłus, galop.

Wiem, gdzie znajduje się stadnina w mojej okolicy.

Wiem, co to jest hipodrom.

Znam 2 konkursy hipiczne.

Wiem, co to jest hipoterapia.

Wiem, co to jest rząd. Potrafię nazwać 4 jego elementy.

3. Potrafię nazwać główne części ciała konia.

Umiem założyć siodło.

Umiem ubrać się do jazdy konnej.

Umiem podejść do konia i dosiąść go.

Umiem przyjąć prawidłową postawę na koniu.

4. Jeździłem na lonży.

Wyczyściłem i nakarmiłem konia.

Oglądałem w telewizji zawody hipiczne.

Byłem na wycieczce w stadninie koni.

MIŁOŚNIK KONI

1. Lubię zwierzęta, pomagam im i zawsze staję w ich obronie. Zachęcam innych o opieki nad zwierzętami.
2. Znam 3 rasy koni. Wiem, czym się różnią. Wiem, czym się różnią konie wyścigowe od gospodarskich.

Wiem, gdzie w Polsce hoduje się konie.

Wiem, kto to jest dżokej.

Wiem, co oznaczają słowa: źrebak, klacz, wałach.

Wiem, z czego się składa strój jeździecki.

Wiem, na czym polega opieka nad koniem.

3. Potrafię nazwać główne części ciała konia.

Umiem podejść do konia.

Potrafię rozróżnić co najmniej 3 maści koni.

4. Założyłem album ze zdjęciami koni i informacjami o nich.

Opowiedziałem na zbiórce ciekawostkę o koniach..

Oglądałem film lub przeczytałem książkę opowiadającą o koniach.

Byłem w stadninie koni.

MUZYK

1. Lubię muzykę. Często jej słucham. Potrafię uszanować to, że ktoś ma inne upodobnia muzyczne niż ja.
2. Wiem, kto to jest kompozytor, dyrygent, wokalista. Wiem, co to jest filharmonia.

Znam różne rodzaje instrumentów muzycznych (np. smyczkowe, perkusyjne). Wiem, do jakiej grupy należą poszczególne znane mi instrumenty.

Znam nazwisko co najmniej jednego kompozytora muzyki poważnej. Wiem, jak dawno temu żył i jakie utwory tworzył.

3. Potrafię określić rodzaj muzyki (np. ludowa, poważna, rozrywkowa).

Potrafię rozpoznawać instrumenty po brzmieniu

Umiem zagrać gamę C-dur, a-moll, zapisać ją i nazwać dźwięki.

Umiem zagrać na jakimś instrumencie co najmniej 2 proste melodie.

4. Byłem na koncercie.

Akompaniowałem na wybranym instrumencie.

Mam swój ulubiony styl muzyczny. Opowiedziałem o nim swojej gromadzie.

Odtworzyłem z płyty lub kasety wybrany utwór.

Pokazałem gromadzie zdjęcie znanych wykonawców.

NARCIARZ

1. Lubię jeździć na nartach. Nie boję się śniegu i zimna. Jestem odważny, ale i ostrożny.
2. Wiem, na jakim śniegu najlepiej jeździ się na nartach.

Znam kilka konkurencji narciarskich. Znam nazwisko czołowego narciarza polskiego.

Wiem, jakich nart używa się do biegów, a jakich do skoków.

3. Potrafię prawidłowo założyć buty narciarskie i narty.

Potrafię hamować pługiem, skręcać łukiem w prawo i w lewo.

Potrafię dwoma sposobami podchodzić pod górkę.

Potrafię korzystać z wyciągu narciarskiego .

Potrafię nasmarować swoje narty.

Umiem ochronić się przed odmrożeniem.

4. Przy pomocy instruktora narciarskiego sporządziłem zestaw ćwiczeń doskonalących moje umiejętności narciarskie. Wśród ćwiczeń były również takie, które można wykonać poza sezonem.

Systematycznie wykonywałem ćwiczenia doskonalące moje umiejętności narciarskie.

Jeśli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Współorganizowałem zawody narciarskie. Urządziliśmy eliminacje i finały. Przygotowaliśmy nagrody dla zwycięzców.

PIŁKARZ

1. Lubię grać w piłkę. Zawsze przestrzegam zasad fair play.

2. Znam podstawowe przepisy gry w piłkę nożną.

Znam co najmniej jeden klub piłkarski. Wiem, gdzie jest jego siedziba, jakie są jego barwy. Znam nazwiska najlepszych zawodników.

Wiem, co to jest Mundial. Wiem, gdzie ostatnio się odbywał i kto odniósł w nim zwycięstwo.

3. Potrafię prowadzić piłkę lewą i prawą nogą.

Potrafię pięć razy podbić piłkę nogą, zatrzymać, wybić z rzutu rożnego, rzucić z autu.

Potrafię przeprowadzić rozgrzewkę.

4. Kibicowałem podczas meczu.

Brałem udział w kilkunastu meczach, grając na różnych pozycjach.

Pełniłem funkcję sędziego bocznego.

Oglądałem mecz piłkarski w telewizji. Na zbiórce zdałem relacje z jego przebiegu.

Przedstawiłem w ciekawy sposób mojego ulubionego piłkarza.

Jeśli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem na meczu piłkarskim.

Byłem zawodnikiem klubu piłkarskiego naszej gromady.

Współorganizowałem rozgrywki piłkarskie. Urządziliśmy eliminacje i finały. Przygotowaliśmy nagrody dla zwycięzców.

PŁYWAK

1. Nie boję się wody, ale jestem ostrożny i zdyscyplinowany. Przestrzegam regulaminu kąpieli.
2. Wiem, gdzie można się kąpać i dlaczego nie wolno skakać do wody, jeśli nie zna się dna.

Znam style pływackie.

Znam nazwisko czołowego polskiego pływaka.

3. Potrafię przepłynąć 25 m.

Umiem nurkować i skakać do wody w bezpiecznym miejscu.

Potrafię utrzymać się na wodzie 3 minuty.

4. Przy pomocy trenera pływackiego sporządziłem zestaw ćwiczeń doskonalących moje umiejętności pływackie. Wśród ćwiczeń były również takie, które można wykonać na lądzie.

Systematycznie wykonywałem ćwiczenia doskonalące moje umiejętności pływackie.

POLIGLOTA

1. Staram się ładnie mówić po polsku. Uczę się jednego języka obcego. Jestem systematyczny(a).

2. Wiem, kto to jest poliglota.

Wiem, gdzie mówi się językiem, którego się uczę.

Znam jedno słowo w języku migowym.

Znam parę ciekawostek o kraju, którego języka się uczę.

Wiem, jakich języków używa się w krajach graniczących z Polską.

3. Umiem powiedzieć wiersz lub zaśpiewać piosenkę w obcym języku.

Umiem powiedzieć „dzień dobry" i „do widzenia" w językach 3 krajów europejskich.

4. Nauczyłem gromadę 5 zwrotów w obcym języku.

Zrobiłem słowniczek z podstawowymi zwrotami i słówkami (w sumie 25) na wybrany temat.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Bawiliśmy się w międzynarodowe spotkanie, targ, Szkołę Języków Obcych, Jamboree. Zrobiliśmy słowniczek naszej gromady. Odegraliśmy scenkę.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach zespołowych:
Ambasador Przyjaźni; Podróżnik.
Sprawność ma zachęcić zuchy do nauki języków obcych, pokazać ich użyteczność w życiu. Można zorganizować zabawę w zagraniczne miasto, grę czy zabawę (np. w sklep) z użyciem języków obcych. Można też wykorzystać piosenki śpiewane w różnych krajach (kanon „Panie Janie"), zapoznać zuchy z zabawami i pląsami charakterystycznymi dla innych krajów.

PRZYJACIEL KSIĄŻEK

1. Bardzo lubię czytać. Szanuję książki.

2. Wiem, gdzie znajduje się najbliższa księgarnia i biblioteka.

Potrafię wymienić tytuły 4 przeczytanych książek i nazwiska ich autorów oraz ilustratorów.

Znam co najmniej 3 wydawnictwa, które wydają książki dla dzieci i młodzieży.

3. Umiem obłożyć książkę.

Potrafię naprawić drobne uszkodzenia książek.

Umiem posługiwać się katalogiem książek w szkolnej bibliotece.

Mając książkę w ręku umiem powiedzieć: jaki jest jej tytuł, kto jest jej autorem, ilustratorem i ew. tłumaczem. Wiem, jakie wydawnictwo ją opublikowało.

Umiem posługiwać się spisem treści.

4. Mam ulubionego bohatera i opowiedziałem(am) kolegom o jego losach.

Zrobiłem zakładkę.

Wykonałem ilustrację do książki.

Zrobiłem katalog książek w swojej domowej bibliotece.

Jeżeli sprawność jest zdobywana wraz z gromadą:

Założyliśmy Biblioteczkę gromady.

Byliśmy z wizytą w bibliotece.

Widzieliśmy katalog komputerowy.

Zorganizowaliśmy konkurs czytelniczy.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach: Drukarz; Niewidzialna Ręka; sprawności z grupy Wielka Przygoda – większość przygód bohaterów zuchy mogły poznać podczas samodzielnego czytania i drużynowy może tę wiedzę wykorzystać na zbiórce (gawęda, teatrzyk zuchowy). Sprawność ta zachęca do czytania, a przez to do rozwijania fantazji i wyobraźni zucha, czyli tego, czego obecnie większości dzieci brakuje. Rozwija mowę, doskonali technikę czytania, wzbogaca słownictwo. Oswaja z biblioteką, uczy korzystania z niej.

RECYTATOR

1. Lubię recytować wiersze. Nie wstydzę się występować na scenie. Dbam o swoje gardło.

2. Znam nazwiska 3 polskich poetów i ich wiersze.

Wiem, co to jest dialog i monolog.

Wiem, co to jest poezja i proza.

3. Umiem na pamięć 3 wiersze.

Potrafię modulować głos, oddychać podczas recytacji, stosować przerwy przy znakach interpunkcyjnych.

4. Opowiedziałem innym bajkę lub wyrecytowałem wiersz.

Słuchałem wierszy nagranych na kasety. Wiem, kto je recytował.

Wybrałem mój ulubiony wiersz. Opowiedziałem o jego autorze.

Brałem udział inscenizacji wiersza.

Przepisałem i zilustrowałem parę wierszy.

Jeżeli sprawność jest zdobywana wraz z gromadą:

Bawiliśmy się w Szkołę Aktorską.

Ćwiczyłem z gromadą poprawność wymowy, dykcji, oddechu.

Zorganizowaliśmy konkurs recytatorski.

Sprawność tę można wykorzystać przy sprawnościach zespołowych: p. spr. ind. Bajarz. Wiersze, legendy czy bajki opowiadane (deklamowane) przez zuchy mogą być zaprezentowane na zbiórce jako gawęda lub konkurs. Sprawność rozwija wrażliwość na piękno poezji, wzbogaca słownictwo i kształtuje sposób wysławiania się. Zuchy mogą się pokazać, zaprezentować swoje zdolności. Sprawność ta powinna zwrócić też uwagę zuchów na dbanie o własne gardło – poznają one szkodliwe czynniki wpływające na nie i uczą się, jak je chronić.
Należy uczyć zwracania uwagi na to, co się słyszy i odbiera. Uczenie postawy refleksyjnej – wyrabianie własnej opinii na temat utworu, zamiast bezkrytycznego przyjmowania zdania innych. Zwrócić uwagę, by zuch nie zanudzał innych.

ROWERZYSTA

1. Lubię jeździć na rowerze. Jestem zwinny i odważny, ale i ostrożny. Przestrzegam zasad ruchu rogowego.

2. Wiem, do jakiej jazdy służą różne rodzaje rowerów i czym się różnią.

Znam kilka konkurencji sportowych rozgrywanych na rowerach. Znam nazwisko jednego z mistrzów. Wiem, w jakiej dyscyplinie startuje.

Znam podstawowe przepisy ruchu drogowego i znaki drogowe.

3. Potrafię prawidłowo ustawić siodełko i kierownicę.

Potrafię napompować koło.

Potrafię wykonać na rowerze ósemkę, slalom, pokonać tor przeszkód.

Potrafię wykonać jakąś sztuczkę np. kierować rowerem jedną ręką, jednocześnie trzymając coś w drugiej.

4. Narysowałem znaki drogowe obowiązujące rowerzystów.

Zaprezentowałem na makiecie przykłady stosowania podstawowych zasad ruchu drogowego.

Jeśli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Wraz z innymi zuchami doskonaliłem swoje umiejętności w miasteczku ruchu drogowego.

Byłem na wycieczce rowerowej.

Współorganizowałem zawody rowerowe. Organizowaliśmy eliminacje i finały. Przygotowaliśmy nagrody dla zwycięzców.

SPORTOWIEC

1. Dbam o swoją kondycję fizyczną. Ćwiczę wytrwale, a niepowodzenia mnie nie zniechęcają.
2. Znam zasady wybranej dyscypliny sportu. Wiem, jak nazywają się najważniejsze zawody w tej dyscyplinie. Znam nazwiska najlepszych zawodników Polski i świata, którzy w niej startują.
3. Potrafię prawidłowo wykonać co najmniej trzy ćwiczenia typowe dla wybranej dyscypliny sportu.

Umiem wykonać ćwiczenia rozgrzewające przed właściwym treningiem.

Potrafię kibicować.

4. Brałem udział w zawodach sportowych.

Kibicowałem na krajowych lub międzynarodowych zawodach sportowych

Uczestniczyłem w treningach wybranej dyscypliny sportowej.

Jeśli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Odwiedziłem klub sportowy. Rozmawiałem ze sportowcami.

Organizowałem rozgrywki sportowe, na które zaprosiliśmy gości (np. inną gromadę, drużynę SKS, uczniów naszej szkoły).

ŚPIEWAK

1. Chętnie śpiewam. Nie wstydzę się śpiewać ani pląsać.
2. Wiem, kiedy powstała pieśń będąca hymnem Polski. Wiem, kto jest autorem jej słów.

Wiem, co to jest opera, aria. Znam różne rodzaje głosów (np. bas, sopran).

Wymienię co najmniej 3 wykonawców polskich i 3 zagranicznych. Zanucę ich piosenki.

Wiem, jak dbać o gardło

3. Umiem zaśpiewać co najmniej 10 piosenek, w tym co najmniej jedną patriotyczną, zuchową, turystyczną, ludową oraz (jeśli jestem osobą wierzącą) religijną.

Umiem wystukać rytm piosenki.

Potrafię śpiewać w chórze i solo.

4. Mam swojego ulubionego wykonawcę. Pokazałem zuchom jego zdjęcie. Zaśpiewałem jedną piosenkę z jego repertuaru.

Nauczyłem inne zuchy słów nieznanej im wcześniej piosenki. wykorzystując np. wykonane przez siebie ilustracje lub samodzielnie ułożone rebusy.

Założyłem śpiewnik, do którego wklejam lub wpisuję słowa piosenek.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w lekcjach śpiewu.

Brałem udział w realizacji wideoklipu wybranej piosenki (lub w inny sposób pracowałem nad jej inscenizacją).

Organizowałem konkurs, festiwal lub wieczór piosenek. W czasie tej imprezy wystąpiłem jako jeden z wykonawców.

Wiedzę o tym, na czym polega dbałość o gardło wystarczy ograniczyć do świadomości, że nie należy krzyczeć, śpiewać na wietrze, mrozie.

TANCERZ

1. Lubię tańczyć. Jestem wytrwały, nie zrażam się niepowodzeniami. Dbam o swoją sprawność fizyczną.
2. Wiem, co to jest balet. Znam nazwisko jednego znanego tancerza lub tancerki - solisty.

Wiem, czym zajmuje się choreograf.

Znam nazwę jednego ludowego zespołu pieśni i tańca.

Wiem, co to jest karnawał i kto to jest wodzirej.

Znam co najmniej dwie pozycje baletowe.

3. Potrafię wymienić po dwa tańce: ludowe, towarzyskie, latynoamerykańskie i dyskotekowe.

Umiem rozpoznać kilka tańców po wysłuchaniu ich melodii.

Umiem tańczyć poloneza.

Umiem tańczyć cztery różne tańce, w tym co najmniej jeden ludowy.

Umiem tańczyć pięć pląsów zuchowych.

4. Nauczyłem kolegę/koleżankę kroków jednego tańca.

Przygotowałem układ taneczny (sam lub z grupą).

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Zorganizowaliśmy zabawę karnawałową lub turniej tańca.

Oglądaliśmy przedstawienie baletowe w teatrze lub inne występy taneczne (koncert zespołu folklorystycznego, tańca nowoczesnego, turniej tańca itp.).

Sprawność z pewnością będzie się cieszyła większym powodzeniem u dziewczynek.

TURYSTA

1. Lubię piesze wycieczki. Potrafię właściwie zachować się podczas wycieczki. Chronię piękno przyrody. Szanuję zabytki.
2. Wiem, w co powinna być wyposażona apteczka turystyczna.

Wiem, co to jest PTTK. Znam nazwy odznak turystycznych.

3. Potrafię zorientować mapę. Umiem wskazać na mapie turystycznej trasę wycieczki.

Umiem opowiedzieć o ciekawym obiekcie (pomniku kultury, przyrody itp.), który znajduje się na trasie wycieczki.

4. Sporządziłem wykaz ekwipunku na wycieczkę jedno i dwudniową.

Wziąłem udział w 3 pieszych wycieczkach.

Na wycieczce opiekowałem się apteczką.

Prowadziłem szlakiem turystycznym.

Zrobiłem album lub folder przedstawiający najciekawsze obiekty na trasie jednej z wycieczek albo zrobiłem wpis do kroniki.

Byłem na wycieczce prowadzonej przez przewodnika PTTK.

Brałem udział w przygotowaniu posiłku na ognisku.

Jeżeli sprawność jest zdobywana wraz z gromadą:

Założyliśmy biuro turystyczne – przeszliśmy szkolenie teoretyczne i praktyczne – w terenie.

Brałem udział w przygotowaniu rajdu.

Sprawność tę można wykorzystać przy wszystkich sprawnościach zespołowych, podczas realizacji których będzie przeprowadzona wycieczka. Można ją zdobywać nawet przez dłuższy okres czasu pomiędzy sprawnościami – wliczając wycieczki indywidualne gromad, rajdy, wyprawy. Sprawność tę można zdobywać zarówno podczas roku harcerskiego, jak również na kolonii zuchowej, biwaku gromady.
Nauka orientowanie mapy jest okazją do pokazania zuchom busoli i stron świata. Strony świata to dla nich pojęcie dość abstrakcyjne i dopiero w kontekście używania mapy może nabiorą praktycznego znaczenia.

ZŁOTA RĄCZKA

1. Jestem cierpliwy, dokładny i porządny. Lubię majsterkować.
2. Wiem, jakie środki ostrożności należy zachować podczas majsterkowania.

Wiem, gdzie w okolicy mojego domu znajduje się warsztat (np. stolarski, naprawy urządzeń elektrycznych).

3. Umiem bezpiecznie posługiwać się podstawowymi narzędziami (scyzoryk, młotek, śrubokręt, nożyczki).

Umiem skleić papier i tekturę.

Umiem oszczędnie gospodarować materiałami.

Umiem utrzymać narzędzia do majsterkowania w porządku.

Umiem wykonać prostą naprawę.

4. Zebrałem materiały do majsterkowania (sznurek, szpulki, drut, żołędzie, kasztany, listewki, korę, szyszki, pudełka, tekturki, pojemniki po jogurtach itp.). Pokazałem, do czego mogą się przydać.

Wykonałem co najmniej 5 majsterek różnymi technikami.

Zrobiłem prosty model z gotowych elementów.

Sprawność do zdobywania indywidualnego. Pasuje do cykli zespołowych, podczas których planuje się wykonanie dużej liczby majsterek.

GRUPA SPRAWNOŚCI: „DLA SIEBIE I INNYCH”

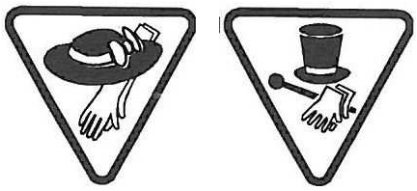

DAMA/ DŻENTELMEN

1. Jestem uprzejmy i kulturalny wobec wszystkich.
   Pamiętam o słowach: proszę, przepraszam, dziękuję, dzień dobry, do widzenia. Nie używam brzydkich wyrazów. Ustępuję miejsca starszym.

2. Wiem, co to jest savoir-vivre. Znam podstawowe zasady savoir-vivre’u.

Wiem, kto to jest dżentelmen.

Wiem, co to jest skromność.

Wiem, dlaczego nie należy używać brzydkich słów.

Wiem, jak kulturalnie załatwić spór.

Znam formy grzecznościowe stosowane w listach.

3. Umiem się przywitać i przedstawić siebie oraz kolegę/koleżankę.

Umiem rozmawiać przez telefon.

Umiem się ubrać schludnie i stosownie do okazji.

Umiem nakryć do stołu.

Umiem zatańczyć co najmniej jeden taniec towarzyski.

DAMA	DŻENTELMEN
Umiem zachować się jak dama wobec chłopców (np. nie zaczepiam ich i nie przezywam, pomagam, gdy tego potrzebują). Umiem dygnąć.	Umiem zachować się jak dżentelmen wobec kobiet (ustępuję miejsca, przepuszczam je w drzwiach, pomagam, gdy niosą coś ciężkiego). Umiem się ukłonić.

4. Brałem udział w urządzaniu przyjęcia.

Prawidłowo napisałem list.

Ćwiczyłam prawidłową postawę.

Rozmawiałem z kimś starszym o tym jakie były kiedyś zasady zachowania.

Przeszedłem próbę dobrego zachowania się wyznaczoną przez druha/druhnę.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Odwiedziłem szkołę savoir-vivre’u.

Cofnąłem się w czasie, aby zobaczyć, jakie kiedyś panowały zwyczaje.

Zorganizowałem konkurs wiedzy o dobrym wychowaniu.

Jako indywidualna do sprawności ambasadora przyjaźni, tancerza, rycerza, dworki. Jako zespołowa raczej dla dziewczynek.

DOBRY OPIEKUN/BRAT/ SIOSTRA

1. Lubię małe dzieci i chętnie się nimi opiekuję. Bronię maluchów, gdy inni im dokuczają.
2. Znam kilka bajek. Wiem, dla dzieci w jakim wieku się nadają.

Znam kilka zabaw. Wiem, dla dzieci w jakim wieku się nadają.

3. Potrafię założyć pieluszkę.

Potrafię ubrać dziecko odpowiednio do pogody.

Potrafię przeprowadzić rozgrzewkę.

4. Zrobiłem zabawkę.

Sprawdziłem, czy w domu nie ma niebezpieczeństw czyhających na małe dzieci (np. jak zabezpieczone są kontakty i gdzie przechowywane są środki chemiczne).

Opiekowałem się młodszym dzieckiem. Bawiłem się z nim.

Opowiedziałem bajkę lub zaśpiewałem piosenkę.

EKOLOG

1. Jestem przyjazny wobec środowiska naturalnego.

2. Wiem, co to jest ekologia i ochrona środowiska.

Wiem, jak człowiek wpływa na środowisko naturalne i dlaczego powinniśmy je chronić.

Wiem, jak woda krąży w przyrodzie.

Wiem, jak wezwać pomoc gdy dojdzie do groźnego zanieczyszczenia środowiska.

Wiem, co to są surowce wtórne.

Wiem, gdzie blisko mojego domu znajdują się pojemniki do segregacji.

3. Potrafię wymienić trzy szkodliwe dla środowiska substancje.

Potrafię segregować śmieci.

Umiem oszczędnie gospodarować zasobami przyrody.

4. Zmieniłem coś w swoim postępowaniu, co było szkodliwe dla środowiska.

Wykonałem filtr do wody lub przyrząd do badania stanu środowiska.

Badałem stan zanieczyszczenia wody, ziemi, powietrza.

Brałem udział w akcji pomocy środowisku naturalnemu.

Wraz z gromadą:

Byłem w oczyszczalni ścieków albo w stacji badania stanu środowiska.

Celem realizacji sprawności „ekologa" jest nauczenie zuchów życia w zgodzie ze środowiskiem naturalnym głównie w codziennym życiu w domu, w szkole, na ulicy. Nie jest celem zdobywania tej sprawności poznanie polskiej przyrody, chronionych roślin i zwierząt, parków narodowych, zachowania w lesie itp. Nie należy jej mylić ze sprawnością przyrodnika lub sprawnością leśnika, które właśnie temu służą.

Ze względu na to, że sprawność nie zawiera elementów „przyrodniczych" dobrze by było gdyby ekologa zdobywały zuchy, które już zdobyły przyrodnika lub leśnika. W przypadku gdy cześć z zuchów z gromady nie ma żadnej z tych sprawności potrzebne jest uzupełnienie ich wiedzy podczas jednej z pierwszych zbiórek, w myśl zasady logicznego ciągu – najpierw uczymy co chronimy, a potem uczymy jak chronić.

Sprawność ta jest dość trudna (zawiera złożone pojęcia, skomplikowane majsterki i konieczność wykonania dużej pracy pożytecznej) i uda się lepiej w gromadach posiadających już pewne wyrobienie. Warunkiem zdobywania tej sprawności jest dobre przygotowanie merytoryczne drużynowego i przybocznych.

Sprawność może być zdobywana praktycznie o każdej porze roku, ale badanie stanu środowiska wygodniej przeprowadzać gdy nie ma śniegu i lodu (trudności z pobieraniem próbek).

Należy odróżnić pojęcia „ekologia" i "ochrona środowiska" oraz umieć prosto wytłumaczyć zuchom różnicę.

Zuch powinien umieć wymienić kilka zagrożeń dla środowiska, np. niekontrolowane gromadzenie odpadów, zużycie surowców nieodnawialnych (węgla, ropy, metali), hałas, zanieczyszczenie niebezpiecznymi substancjami gleby (nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, metale ciężkie, odpady), wód (ścieki, odpady), powietrza (trujące gazy i pyły z fabryk, elektrowni, spaliny z transportu samochodowego).

Zuch powinien także umieć wskazać szkodliwość danego czynnika, np., że hałas źle wpływa na samopoczucie ludzi, ze straszy zwierzęta, ze szybkie zużycie nieodnawialnych surowców doprowadzi do braku energii – światła, prądu, ze zanieczyszczenie wody powoduje wymieranie ryb i brak czystej wody dla ludzi, ze zanieczyszczone gleby rodzą zanieczyszczone owoce – trujące dla ludzi i zwierząt itp.

Starszym zuchom można próbować wytłumaczyć dlaczego powstaje efekt cieplarniany albo dziura ozonowa, poszukać źródeł energii odnawialnej, powiedzieć im o szkodliwym oddziaływaniu pola elektromagnetycznego, które powstaje wokół urządzeń elektrycznych (np. telewizora) itp.

Zuch nie musi znać nazw chemicznych, tylko wiedzieć np. jakie środki czystości są szkodliwe, wiedzieć, że niebezpieczne jest wylanie benzyny, oleju napędowego, że nie powinno się wysypywać soli na ulicę, że trzeba stare leki, baterie, świetlówki wyrzucać do specjalnych pojemników, że trzeba uważać na rtęć z termometru, bielinkę, rozpuszczalnik, stare farby i lakiery. Starsze zuchy mogą dowiedzieć się, że szkodliwy jest freon.

Zuch powinien pamiętać o zakręcaniu wody, żeby nie lała się bez potrzeby, wyłączaniu światła, aby nie marnotrawić energii i tym samym surowców naturalnych, odzyskiwać surowce wtórne i wykorzystywać np. jednostronnie zapisane kartki, używać zalecanej na opakowaniu ilości proszku do prania, płynu do mycia naczyń itp. Punkt ten zuch może realizować w ramach zadania międzyzbiórkowego, ale najpierw musi dowiedzieć się na zbiórce co robić.

Można np. spisać z zuchami „ekologiczne postanowienia".

Może to być Dzień Ziemi (22.IV), akcja „Sprzątanie świata" (zwykle we wrześniu) lub Międzynarodowy Dzień Ochrony Środowiska (5.VI). Powinno się jednak raczej wykonać pracę pożyteczną niż wziąć udział w festynie.

Zwiedzanie filtrów miejskich lub oczyszczalni trzeba załatwiać z bardzo dużym (około półrocznym) wyprzedzeniem, ponadto jest raczej trudne do załatwienia w zimie. W ramach alternatywy można odwiedzić Instytut Ochrony Środowiska lub stację monitoringu środowiska (można to załatwić np. w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska).

GROSIK

1. Jestem uczciwy i nie chcę wzbogacić się kosztem innych.
   Umiem oszczędzać pieniądze i wydawać je w pożyteczny sposób.

2. Wiem, co to są banknoty, monety, czeki i karty kredytowe.

Wiem, co to jest bank.

Znam walutę jednego obcego państwa.

Wiem, jak wyglądał handel, gdy nie było pieniędzy.

3. Umiem ułożyć pieniądze według ich wartości.

Umiem liczyć w pamięci i na kalkulatorze.

4. Wykonałem portmonetkę lub skarbonkę.

Określiłem cel, na jaki gromadzę teraz swoje oszczędności. Wiem, ile pieniędzy już zebrałem, a ile mi jeszcze brakuje.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w zorganizowaniu akcji, w wyniku której zdobyliśmy pieniądze na określony cel.

Byłem w banku i poznałem jego pracę.

KUCHCIK

1. Jestem czysty, dokładny i uprzejmy. Nigdy nie marnuję pożywienia.
2. Wiem, na czym polega zdrowe odżywianie się.

Wiem, jak przechowywać produkty żywnościowe.

Znam kilka tradycyjnych dań kuchni polskiej.

3. Umiem obrać ziemniaki i ugotować zupę z proszku.

Potrafię zaparzyć herbatę.

Umiem kroić i smarować chleb.

4. Pomagałem przy przygotowaniu posiłku.

Samodzielnie przyrządziłem jakąś potrawę. Wcześniej ustaliłem listę produktów, które będą mi potrzebne.

Pozmywałem naczynia po obiedzie.

Ułożyłem dla mojej rodziny jadłospis na jeden dzień.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w zajęciach szkoły kucharskiej.

Startowałem w konkursie kulinarnym.

Przygotowywałem poczęstunek dla rodziców, nauczycieli lub kolegów ze szkoły.

Gotowałem posiłek na kuchni polowej.

NIEWIDZIALNA RĘKA

1. Mam oczy i uszy szeroko otwarte, zauważam, jeśli komuś dzieje się coś złego. Chętnie spieszę innym z pomocą.
2. Znam kilka instytucji, które pomagają ludziom. Wiem, w jakich sprawach niosą one pomoc i w jaki sposób można się z nimi skontaktować.

Wiem, co to są grupy samopomocy.

Znam opowieść o jakimś bohaterskim czynie, który uratował komuś życie lub zdrowie.

3. Umiem naprawić zabawkę i zrobić prosty upominek.

Umiem zaparzyć herbatę i przygotować prosty posiłek.

Umiem wyręczyć rodziców, w co najmniej jednej pracy domowej.

4. Wykonałem tyle czynów Niewidzialnej Ręki, ile jest palców dłoni. Co najmniej jeden czyn wykonałem samodzielnie.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Byłem jednym z założycieli tajnego stowarzyszenia „Niewidzialnej Ręki".

Rozmawiałem z osobą, która niesie innym pomoc.

Byłem na zwiadzie, dzięki któremu dowiedzieliśmy się np. komu potrzebna jest pomoc lub w jaki sposób możemy być pożyteczni.

Sprawność wymyślona przed laty w nawiązaniu do telewizyjnej akcji „Niewidzialna Ręka". Dzieciaki zakładały drużyny „Niewidzialnej Ręki", niedostrzeżone przez nikogo, robiły pożyteczne rzeczy, następnie przesyłały meldunki, które były odczytywane w programie. Twarzy prowadzącego audycje nigdy nie było widać, pokazywała się tylko sylwetka. „Centrala" rozsyłała niewidzialnym specjalne karty. Rzecz naprawdę robiła wrażenie i zachęcała do działania. Przyciągającą sprawa była niewątpliwie „tajność" przedsięwzięcia.
Przed przystąpieniem do zdobywania tej sprawności drużynowy musi wiedzieć, co mogą zrobić zuchy. Pójście „na żywioł" jest niedopuszczalnym uchybieniem. Prace, które wykonają zuchy, muszą być rzeczywiście pożyteczne i przydatne.
Zdobywanie sprawności może być okazją do bliższego poznania miejsca dziecka w jego rodzinie. W przypadku zuchów, które nie mają żadnych domowych obowiązków, można próbować nakłonić rodziców do spostrzeżenia tego jako problemu. Oczywiście nie można oczekiwać definitywnej zmiany tej sytuacji i wymagać od zuchów „zobowiązań", że od tej chwili będą czynić coś regularnie. Stawiajmy raczej przed zuchami, takie zadania, które w pełni zostaną spełnione, a wiec krótkotrwałe.
Interpretacje, czy każdy czyn Niewidzialnej Ręki musi być wykonany niepostrzeżenie pozostawiam drużynowemu.

POMOCNIK ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA

1. Jestem życzliwy ludziom. Chętnie dzielę się z innymi..
2. Wiem, kim był święty Mikołaj.

Znam co najmniej trzy polskie zwyczaje świąteczne.

Wiem, kto przynosi prezenty w Poznaniu i w Krakowie.

Znam co najmniej jeden zwyczaj świąteczny z innego kraju.

3. Potrafię zaadresować list do Świętego Mikołaja. Umiem wskazać na mapie Finlandię.

Umiem zapakować prezent.

Potrafię zaśpiewać co najmniej 2 kolędy.

Umiem złożyć życzenia świąteczne.

4. Samodzielnie wykonałem prezent.

Zrobiłem ozdobę choinkową.

Brałem udział w przygotowaniu tradycyjnej potrawy wigilijnej.

Wysłuchałem lub przeczytałem samodzielnie fragment Ewangelii o narodzinach Chrystusa.

Wraz z gromadą:

Pracowałem w fabryce prezentów.

Organizowałem wigilię gromady.

Brałem udział w jasełkach lub byłem kolędnikiem.

PRZYJACIEL ZWIERZĄT

1. Interesuję się życiem zwierząt. W razie potrzeby pomagam zwierzętom i opiekuję się nimi. Nie pozwalam ich krzywdzić.
2. Znam obyczaje co najmniej 5 gatunków zwierząt. Wiem, gdzie żyją i czym się odżywiają.

Znam podstawowe prawa zwierząt.

Wiem, gdzie najbliżej mojego domu znajduje się schronisko dla bezdomnych zwierząt i lecznica weterynaryjna. Wiem, jak i w jakich sytuacjach mogę szukać tam pomocy.

3. Potrafię uniknąć pogryzienia przez psa.

Umiem rozróżnić ślady 3 gatunków zwierząt i naśladować ich głosy.

Potrafię zaopiekować się zwierzęciem domowym.

4. Byłem w zoo. Obserwowałem zachowanie się wybranego gatunku zwierząt.

Byłem w lecznicy dla zwierząt. Rozmawiałem z weterynarzem o jego pracy.

Jeżeli sprawność zdobywam wraz z gromadą na zbiórkach:

Brałem udział w przygotowaniu wystawy zwierząt.

Pomagałem schronisku dla bezdomnych zwierząt.

ZUCH PRZECHODZIEŃ

1. Jestem zdyscyplinowany i przestrzegam wszystkich przepisów ruchu drogowego obowiązujących pieszych..
2. Znam znaki drogowe dotyczące pieszych.

Wiem, co to jest odblask i jak go nosić, by być widocznym.

3. Potrafię prawidłowo przechodzić przez jezdnię.

Potrafię prawidłowo poruszać się po szosie.

Potrafię wezwać pomoc w razie wypadku.

4. Narysowałem plan lub zrobiłem makietę znanego mi miejsca, gdzie ruch drogowy przebiega w sposób szczególnie niebezpieczny. Zaznaczyłem wszystkie znaki drogowe. Objaśniłem innym zuchom, jak powinni zachowywać się kierowcy i piesi w tym miejscu.

Brałem udział lub organizowałem konkurs wiedzy o ruchu drogowym.

WYMAGANIA NA PLAKIETKĘ HUFCA

ZUCHY (DLA OBU HUFCÓW)

1. Wiem, jak nazywa się i jakiego jest imienia hufiec, do którego należę.
2. Wiem, kiedy wybuchło i upadło Powstanie Warszawskie.
3. Umiem narysować znak Polski Walczącej.
4. Umiem zaśpiewać piosenkę powstańczą.
5. Uczestniczyłam/łem w zbiórce o Powstaniu Warszawskim.
6. Wzięłam/wziąłem udział w święcie lub zlocie hufca.
7. Sama/sam lub z gromadą spełniłam/łem dobry uczynek związany z Powstaniem Warszawskim.

Spis treści

SPRAWNOŚCI ZUCHOWE 5

Zasady zdobywania sprawności zuchowych 7
Podział sprawności na grupy 9
Grupa sprawności „POLSKA - MOJA OJCZYZNA” 9
Grupa sprawności „PRACUJMY RAZEM” 9
Grupa sprawności „PODRÓŻE W CZASIE I PRZESTRZENI” 9
Grupa sprawności „ŚWIAT FANTAZJI” 9
Grupa sprawności „ZUCH HOBBISTA” 9
Grupa sprawności „DLA SIEBIE I DLA INNYCH” 10
Grupa sprawności: „PRACUJMY RAZEM” 11
AKTOR 11
BUDOWNICZY 12
CHEMIK 13
DROGOWIEC 14
DRUKARZ 15
DZIENNIKARZ 16
FILMOWIEC 17
FRYZJER 18
GÓRNIK 19
KIEROWCA 20
KOLEJARZ 21
KREATOR MODY 22
KWIACIARZ 23
LALKARZ 24
LEKARZ 25
LISTONOSZ 26
LOTNIK 27
MARYNARZ 28
METEOROLOG 29
ODKRYWCA 30
OGRODNIK 31
POLICJANT 32
PRZEDSIĘBIORCA 33
ROLNIK 34
SPRZEDAWCA 35
STRAŻAK 36
ZOOTECHNIK 37
Grupa sprawności: „PODRÓŻE W CZASIE I PRZESTRZENI” 38
ARCHEOLOG 38
ATEŃCZYK 39
BEDUIN 40
CZŁOWIEK LASU 41
DAKOTA/LAKOTA/NAKOTA 42
EGIPCJANIN 43
ESKIMOS 44
EUROPEJCZYK 45
INDIANIN 46
JANOSIK 47
JAPOŃCZYK 48
KOSMONAUTA 49

KOWBOJ....50
MĘDRZEC....51
OLIMPIJCZYK....52
OSADNIK DZIKIEGO ZACHODU....53
PODRÓŻNIK....54
POLARNIK....55
PRZYJACIEL INDIAN....56
ROBINSON....57
STAŚ I NEL....58
ŻEGLARZ....59
GRUPA SPRAWNOŚCI „ŚWIAT FANTAZJI”....60
CZARODZIEJ....60
PRZYJACIEL KU BUSIA PUCHATKA....61
PRZYJACIEL PANA KLEKSA....62
PRZYJACIEL PLASTUSIA....63
PRZYJACIEL BAJEK....64
PRZYJACIEL GUMISIÓW....65
PRZYJACIEL MUMINKÓW....66
ROBIN HOOD....67
SAMURAJ....68
SKRZAT....69
Grupa sprawności: „MOJA OJCZYZNA”....70
AMBASADOR PRZYJAŹNI....70
MIESZKANIEC BISKUPINA....71
ETNOGRAF....72
GIERMEK-DWORKA....73
GÓRAL....74
HARCOWNIK KRÓLA JANA....75
KASZUB....76
MAZOWSZANIN....77
MIESZCZANIN....78
MŁODY OBYWATEL....79
PARTYZANT....80
PRZEWODNIK PO... *(SCHEMAT REGIONALNY)*....81
PRZEWODNIK TATRZAŃSKI....82
PRZYJACIEL PAŁUK....83
PRZYRODNIK....84
RADNY....85
RYCERZ....86
SŁOWIANIN - SŁOWIANKA....87
WARS I SAWA....88
WILCZEK-SŁONECZKO....89
ZAWISZAK....90
ŻAK - NAWOJKA....91
ŻOŁNIERZ....92
Grupa sprawności: „ZUCH HOBBISTA”....93
ASTRONOM....93
BAJARZ....94
DEKORATOR....95
FOTOGRAF....96
GAMBLER....97
GEOLOG....98
GIMNASTYK....99
GÓRALSKI ARTYSTA....100
HIGIENISTA....101
INFORMATYK....102
KINOMAN....103
KOLEKCJONER....104

KRONIKARZ 105
KYNOLOG 106
ŁAMIGŁOWA 107
ŁAZIK 108
MALARZ 109
MAŁY DŻOKEJ 110
MIŁOŚNIK KONI 111
MUZYK 112
NARCIARZ 113
PIŁKARZ 114
PŁYWAK 115
POLIGLOTA 116
PRZYJACIEL KSIĄŻEK 117
RECYTATOR 118
ROWERZYSTA 119
SPORTOWIEC 120
ŚPIEWAK 121
TANCERZ 122
TURYSTA 123
ZŁOTA RĄCZKA 124
Grupa sprawności: „DLA SIEBIE I INNYCH” 125
DAMA/ DŻENTELMEN 125
DOBRY OPIEKUN/BRAT/ SIOSTRA 126
EKOLOG 127
GROSIK 129
KUCHCIK 130
NIEWIDZIALNA RĘKA 131
POMOCNIK ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA 132
PRZYJACIEL ZWIERZĄT 133
ZUCH PRZECHODZIEŃ 134

WYMAGANIA NA PLAKIETKĘ HUFCA 135

Zuchy (dla obu hufców) 137

Spis treści 139